

Adorp maakt het Beter

Adviezen voor een dorpsvisie

Hanze Kenniscentra
University of Applied Sciences

NoorderRuimte

NoorderRuimte

Waarde(n)volle ruimte!

Adorp maakt het Beter

Adviezen voor een dorpsvisie

Hanzehogeschool Groningen
Kenniscentrum NoorderRuimte
Jannie Rozema
Mariëlle Bovenhoff
Januari 2013

Voorwoord

Het Kenniscentrum NoorderRuimte – Hanzehogeschool Groningen ontwikkelt in haar onderzoeksprogramma Krimp en Leefomgeving kennis hoe dorpen in Noord-Nederland reageren op veranderingen in hun bevolkingssamenstelling door inzet van het sociaal, economisch, cultureel en ruimtelijk kapitaal. Anders gezegd: hoe inwoners de plaatsidentiteit van hun gebied herformuleren in relatie tot hun eigen (sociale) identiteit en het collectieve organiserend vermogen. Dit onderzoeksprogramma staat onder leiding van lector dr. ir. Sabine Meier.

Onderdeel van het onderzoeksprogramma zijn de *dorpsonderzoeken* waarin de kwaliteit van de leefomgeving wordt onderzocht. De onderzoeksresultaten worden door de dorpsorganisaties gebruikt om nieuwe visies en plannen voor hun dorp te ontwikkelen. Onderzoekers van het kenniscentrum adviseren de dorpsorganisaties hierbij over het proces en specifieke thema's. Door deze praktijkonderzoeken draagt het Kenniscentrum NoorderRuimte expliciet bij aan kennisdeling over hoe dorpsbewoners een goede woon- en leefomgeving ontwikkelen.

Dit rapport bevat adviezen ten behoeve van een dorpsvisie voor Adorp (provincie Groningen). Het inwonersonderzoek in Adorp uit 2012, aanvullende interviews (met (oud-)inwoners, besturen, maatschappelijke organisaties en de lokale overheid), documenten en eigen waarneming liggen hieraan ten grondslag. De adviezen zijn allereerst bedoeld voor het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp, maar ook voor de klankbordgroep Dorpsvisie Adorp, de adviseur van de Vereniging Groninger Dorpen en de dorpencoördinator van de gemeente Winsum. Ook worden de inwoners van Adorp uitgenodigd van harte mee te lezen.

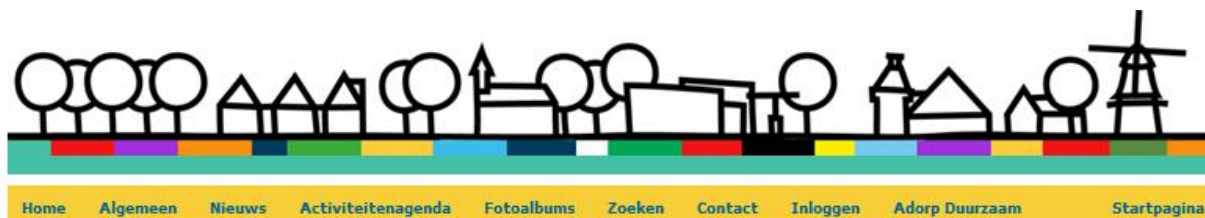
De dertig geïnterviewden bedanken wij van harte voor hun tijd en de verleende medewerking. U was voor ons een belangrijke inspiratiebron. Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp bedanken wij voor de plezierige en constructieve samenwerking. Het bestuur heeft ons alle vrijheid en ruimte gegeven om Adorp door te lichten en van adviezen te voorzien. Adorp boft met Sijbrand Stratingh, Jouk Huisman, Johannes Nijmeijer, Arnold Holwerda en Yke de Jong als zeer gemotiveerde bestuurders die hun taak serieus nemen en het beste met Adorp voor hebben. En nu nog een dorpsvisie...

A word cloud centered around the word 'Adorp'. The words are arranged in a circular pattern around the central text. The colors of the words range from dark green to light yellow. The words include: leefbaar, omgeving, sociaal, veilig, prettig, mooi, uitnodigend, toegankelijk, actief, respect, bereikbaar, samenwerken, gemeenschap, voorzieningen, inwoners, meedoen, ambities, samenleven, passend, duurzaam, and betrokken.

leefbaar omgeving
wonen sociaal
veilig
prettig
mooi
uitnodigend toegankelijk
actief respect
dorp bereikbaar
samenwerken
gemeenschap
voorzieningen
inwoners
meedoen ambities
samenleven passend
duurzaam
betrokken

Inhoud

1. Een dorpsvisie voor Adorp	6
2. Aan de slag!	10
3. Wonen met uitzicht	19
4. Ons kent ons	34
5. Iets ouds, nieuws, geleends en groens	44
6. Doe het zelf samen	64
Bronnen	77

Home Algemeen Nieuws Activiteitenagenda Fotoalbums Zoeken Contact Inloggen Adorp Duurzaam Startpagina

Verenigingen

[Biljartclub 't Witte Hoes](#)

[Buurtvereniging De Molen](#)

[Culturele commissie](#)

[Dorpshuis Artharpe](#)

[Fanfarecorps](#)

[Hengelfclub Adorp](#)

[Historische Kring Ubbega](#)

[Jeugdsoos Adorp](#)

[Kerk Adorp](#)

[Klaverjasclub Adorp](#)

[Koor Hoge & Lage der Aa](#)

[Laomas](#)

[OBS De Wierde](#)

[Speelweide De Molen](#)

[Stichting 55+](#)

[Vereniging Dorpsbelangen](#)

[Nieuws](#)

[Activiteitenagenda](#)

[Algemeen](#)

[Bestuur](#)

[Contact](#)

[Fotoalbums](#)

[Ver. van Volksvermaken](#)

[Voetbalvereniging Adorp](#)

[Volleybalver. Artharpe](#)

[IJvereniging Adorp](#)

Algemeen

Naam van de vereniging:

Dorpsbelangen Adorp

Plaats van de vereniging:

Adorp, gemeente Winsum

Contactadres:

Jouk Huisman

Torenweg 35

9774 PH Adorp

tel. 050-3062056

joukhuisman@hotmail.com

Doel van de vereniging:

het behartigen van de belangen van het dorp, alsmede het behouden en indien mogelijk verbeteren van de leefbaarheid van het dorp Adorp.

Adorp vanuit de lucht

1. Een dorpsvisie voor Adorp

De Vereniging Dorpsbelangen Adorp is in 1894 opgericht met als doel de belangen van het dorp te behartigen alsmede de leefbaarheid van Adorp te behouden en zo mogelijk te verbeteren. De vereniging fungeert als een tussenpersoon tussen het dorp en de gemeente Winsum. Jaarlijks is er een jaarvergadering waarin het bestuur rekening en verantwoording aflegt van de jaaractiviteiten. Het jaarbudget bedraagt circa € 1500, samengesteld uit de contributiebijdragen à € 4 per lid en een gemeentelijke bijdrage van circa € 530. De vereniging heeft 240 huishoudens als lid, er zijn jaarlijks aan- en afmeldingen voor het lidmaatschap. Het budget is bedoeld om verenigingen en dorpsactiviteiten financieel te steunen en te stimuleren en om de bestuurskosten te dekken.

Bestuur en leden van de Vereniging signaleren en inventariseren problemen in de woon- en leefomgeving. Het bestuur stimuleert vervolgens dat er aan oplossingen wordt gewerkt. Zelfwerkzaamheid van inwoners uit Adorp is daarbij vanzelfsprekend, ondersteund door bijdragen van de gemeente, fondsen en maatschappelijke organisaties. Zo heeft bijvoorbeeld een strook grond tussen Provincialeweg en Molenweg een herbestemming gekregen als Speelweide De Molen om te bevorderen dat kinderen buiten spelen. Inwoners van Adorp zijn er nog steeds trots op dat ze dit project samen tot stand brachten.

Als de gebiedsopgaven complex en bovenlokaal zijn, nemen de bestuursleden deel aan gemeentelijk en provinciaal overleg om de belangen van Adorp te behartigen. Dat gebeurt bijvoorbeeld voor de gebiedsinrichting van het Reitdiepdal, de aanleg van een Fietsroute Plus en over de N361. Het bestuur organiseert over dergelijke onderwerpen informatie- en discussiebijeenkomsten voor de inwoners, zodat het mandaat van het bestuur in de diverse overlegorganen duidelijk is. Daarbij streeft het bestuur naar samenwerking met besturen van Dorpsbelangen uit andere dorpen als Sauwerd en Winsum.

In de doelstelling van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp staat ook *leefbaarheid* van Adorp centraal. Om gestructureerd en toekomstgericht de leefbaarheid in Adorp te behouden en te verbeteren, wil het bestuur dat er een dorpsvisie voor Adorp wordt opgesteld. Voor de invulling van 'leefbaarheid'

geven wij een korte omschrijving: *“men woont en leeft prettig samen met bereikbare en toegankelijke voorzieningen”*. Leefbaarheid kan worden uitgedrukt in ‘woongenot’, ‘welbevinden’ en ‘behoeftebevoldoening’. Leefbaarheid ontstaat door inspanningen van meer actoren: burgers, overheden, marktpartijen en het maatschappelijk middenveld. Ook kleine dorpen kunnen leefbaar zijn ondanks de afwezigheid van traditionele voorzieningen voor de dagelijkse levensbehoeften (Gardenier, 2012). Een hechte gemeenschap en buurtcontacten zijn eerder voorwaarden voor leefbaarheid dan een winkel. De verantwoordelijkheid van de burgers om samen de leefbaarheid in het dorp te realiseren wordt steeds groter, doordat onze verzorgingsstaat overgaat naar een participatiemaatschappij en doordat de overheid steeds meer bezuinigt. Voor het bestuur van Dorpsbelangen is het in dat krachtenveld een mooie uitdaging om actief na te denken over de toekomst van de leefbaarheid en dat in een dorpsvisie vast te leggen.

Op het internet zijn dorpsvisies te vinden met een omschrijving van de term dorpsvisie. Uit deze keur van woorden is een dorpsvisie bijvoorbeeld ...

1. een strategisch document dat de opgaven en ambities voor het verbeteren van het woon- en leefklimaat op een dorp beschrijft en daar langetermijndoelen aan koppelt. De dorpsvisie wordt gerealiseerd aan de hand van een dorpsprogramma met jaarlijkse activiteitenkalenders.
2. een plan voor de middellange termijn (bijvoorbeeld tien jaar) waarin een dorpsbelangenorganisatie aangeeft wat de gewenste ontwikkeling is van de leefbaarheid van het dorp en de naaste omgeving. De dorpsvisie is uitgewerkt in een plan van aanpak en getoetst aan de plannen van de overheid. Hierin staat wie de ontwikkel-, verbeter- en aandachtspunten voor de toekomst van het dorp aanpakt en op welke wijze.
3. een overzicht van de gewenste veranderingen op basis van de ideeën en verwachtingen van de inwoners uit een dorp. De dorpsvisie is uitgewerkt in een plan van aanpak. Dat plan sluit aan bij de belevingswereld van de dorpsbewoners.

In dit adviesrapport zien wij de dorpsvisie van Adorp als een document waarin de ambities voor het behouden en verbeteren van de leefbaarheid in Adorp staan beschreven tegen de achtergrond van

de huidige ervaren leefbaarheid en een veranderende wereld. Deze ambities worden gedragen door de inwoners en zijn afgestemd met bovenlokale partijen (zoals andere dorpen, de overheid, maatschappelijke organisaties, het bedrijfsleven). De dorpsvisie is officieel vastgesteld door de gemeente Winsum en is in overeenstemming met het overheidsbeleid. Dat is nuttig voor een effectieve inspraak in nieuwe bestemmings- en structuurplannen en voor de verdeling van dorpsbudgetten en subsidies. Om de ambities uit de dorpsvisie te verwezenlijken worden de komende jaren plannen gemaakt en activiteiten voor en door inwoners uitgevoerd. In professioneel jargon is een dorpsvisie “de strategie voor de aanpak van lokale leefbaarheidsopgaven”, maar het gewone taalgebruik voor een dorpsvisie klinkt ook goed als “Adorp maakt het Beter”.

Het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp heeft als eerste stap naar een dorpsvisie de opdracht voor een inwonersonderzoek verstrekt. In het najaar van 2012 is dit onderzoek uitgevoerd. In het rapport *Adorp 2012. Hoe waarderen inwoners van Adorp hun leefomgeving?* (Rozema, 2013) staan de sterke en minder sterke kwaliteiten van Adorp beschreven. Op basis van dit onderzoek en aanvullende gegevens uit interviews en beleidsdocumenten staan in dit rapport adviezen voor het proces van de totstandkoming en de inhoud van de dorpsvisie. Hierna zal een adviseur van de Vereniging Groninger Dorpen (VGD) Adorp verder begeleiden bij het opstellen van het document.

Vanaf het volgende hoofdstuk wordt het bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp (met de klankbordgroep en inwoners van Adorp in het kielzog) direct aangesproken met “u”. De adviezen zijn in een actieve werkwoordsvorm gesteld: *organiseer, overleg, onderzoek, initieer*. Zo kunnen de adviezen tot leven komen en gaan inspireren. In het volgende hoofdstuk geven we u advies over de wijze waarop de dorpsvisie van Adorp tot stand kan komen. In de hoofdstukken daarna krijgt u adviezen voor de invulling van de thema’s: het *wonen*, het *sociale klimaat*, de *voorzieningen* en het *organiserend vermogen*.

2. Aan de slag!

In het eerste hoofdstuk schreven we dat het goed is om gestructureerd en toekomstgericht met de leefbaarheid in Adorp aan de slag te gaan en dat vast te leggen in een dorpsvisie. In dit hoofdstuk krijgt u adviezen hoe u deze dorpsvisie procesmatig tot stand brengt.

Het maken van een dorpsvisie is eigenlijk een dorpsproject en daarom moeten de inwoners van Adorp zoveel mogelijk betrokken worden bij het maken van een dorpsvisie. Zie uzelf niet als opsteller van de dorpsvisie, maar als opdrachtgever en beleg de werkzaamheden daarvoor bij een projectgroep. Het projectresultaat is een document dat u feestelijk aan deze en gene kunt aanbieden.

De projectgroep is idealiter een afspiegeling van het georganiseerde en ongeorganiseerde leven in het dorp, daarnaast heeft de projectgroep kennis van en inzicht in maatschappelijke veranderingen. U kunt rechtstreeks aan diverse bestuursleden van de dorpsverenigingen vragen om zitting te nemen in de projectgroep *Dorpsvisie Adorp*. Ook kunt u via de website www.adorp.com en het Contactblad een oproep plaatsen. Misschien zijn er leden van de door u ingestelde klankbordgroep die liever in de projectgroep willen.

Gezocht:	
betrokken inwoners van Adorp voor het uitdenken van een dorpsvisie voor Adorp	
<i>Dit maakt niet uit:</i>	<i>Dit wel:</i>
Man of vrouw	Betrokkenheid met (een deel van) Adorp
Jong of ouder	Met een sociaal netwerk in Adorp
Met een korte of lange geschiedenis in Adorp	Lokaal actief willen zijn
Uit oude kern, nieuwe wijk of buitengebied	Creatief en met ideeën
Overdag in of buiten Adorp verblijvend	Realistisch en praktisch ingesteld
(G)een bestuurslid in Adorp	Voor het plaatselijke en bovenlokale belang

In de projectgroep moeten positief denkende en op consensus gerichte inwoners zitting nemen. Een korte profielschets is daarbij handig. In de projectgroep zitten maximaal 6 – 7 mensen. Ten minste een bestuurslid van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp zit in de projectgroep. De adviseur van de Vereniging Groninger Dorpen is de procesbegeleider van deze projectgroep. De projectgroep kan de dorpencoördinator van de gemeente Winsum consulteren voor de gemeentelijke beleidskaders.

De projectgroep stelt allereerst een projectplan op. Kort en bondig staat daarin hoe en met wie de dorpsvisie tot stand moet komen. U als opdrachtgever krijgt het projectplan aangeboden en keurt het goed. Een beknopte weergave van het projectplan publiceert u op de website van Adorp en in het Contactblad. Een projectplan bevat de volgende elementen:

1. *Aanleiding:* Adorp wil een dorpsvisie, beleid gemeente Winsum voor haar dorpen
2. *Doel van het project:* kwaliteit van de leefomgeving behouden, leefbaarheid verbeteren, een kader bieden voor bewonersinitiatieven, een langetermijnperspectief voor het verenigingsleven bieden, actief burgerschap stimuleren en het organiserend vermogen benutten, Adorp positief op de kaart zetten
3. *Resultaten:* heel concreet: een dorpsvisie (een document) waarin de meeste inwoners van Adorp zich kunnen vinden en die met de nodige trots aan de gemeente Winsum kan worden aangeboden
4. *Activiteiten:* alle activiteiten voor voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het project: vergaderingen, schrijfwerk, bijeenkomsten, publiciteit, excursies, etc.
5. *Organisatie:* structuur, taken en verantwoordelijkheden van de opdrachtgever, de projectgroep, adviseurs, communicatie (eigen e-mailadres en publiciteit over de voortgang via de website www.adorp.com en in het Contactblad)
6. *Planning:* benodigde tijd en doorlooptijd van alle activiteiten, benodigde ureninzet van de projectleden en adviseurs, risico's
7. *Begroting:* begrote kosten voor materiële zaken (bijeenkomsten, drukkosten, catering) en dekking

Samen met de projectgroep en de adviseur van de VGD bepaalt u het leefbaarheidskader van de dorpsvisie. Dat doet u aan de hand van wat ú onder *leefbaarheid* verstaat. Als u leefbaarheid beschouwt als ‘woonkwaliteit’, dan wilt u in de dorpsvisie ambities voor het wonen en voor de omgeving opnemen. Vindt u dat het bij leefbaarheid ook om ‘sociale kwaliteit’ gaat, dan neemt u ambities voor de sociale binding op in de dorpsvisie. Of ziet u leefbaarheid alleen als bereikbare en toegankelijke voorzieningen? Brainstorm samen en bereik consensus over wat wel of niet tot de leefbaarheid van Adorp behoort. Dat is misschien minder gemakkelijk dan u denkt. De projectgroep werkt deze aspecten uit en legt ze als een kader voor de dorpsvisie schriftelijk vast.

Wij adviseren u om leefbaarheid op te vatten als de som van de woonkwaliteit, de sociale kwaliteit, het voorzieningenniveau en het organiserend vermogen, en voor al deze leefbaarheidsaspecten ambities op te stellen. Deze aspecten zijn immers ook in het inwonersonderzoek onderzocht. Dat betekent dat de volgende thema’s in uw dorpsvisie aan bod kunnen komen:

1. Het karakter van Adorp (identiteit, betekenis, reputatie)
2. Inwoners (inwonertrends, diversiteit, betrokkenheid)
3. Omgeving van Adorp (natuur, mobiliteit, toegankelijkheid)
4. Het wonen in Adorp (woningaanbod, duurzaamheid, veiligheid)
5. Het samen leven (onderlinge binding, netwerken, omgang)
6. Voorzieningen (verenigingen, onderwijs, dorpsaccommodaties, ondernemerschap)
7. Organiserend vermogen (actieve burgers, doedemocratie, inzet)

Voor al deze thema’s legt u in een dorpsvisie *ambities* vast, zeg maar de strategische doelen om de leefbaarheid te verbeteren. Een ambitie is een krachtige formulering van wat uw gezamenlijk streven is – dát wilt u bereiken in Adorp! Met deze ambities kan het dorp zich ontwikkelen en het beste uit zichzelf halen. Ambities komen niet uit de lucht vallen, maar vertolken een breed gevoelde behoefte van de inwoners van Adorp of zijn vanuit een maatschappelijk perspectief noodzakelijk.

Twee voorbeelden van ambities:

1. Alle inwoners van Adorp zetten zich voor hun buurt in.
2. Adorp wekt duurzame energie op, waar alle inwoners van profiteren.

Uw hoofdambitie kan zijn dat u Adorp ziet als

een duurzaam dorp met een betrokken en actieve gemeenschap.

De oorspronkelijke betekenis van ambitie is “rondom iets gaan om stemmen te werven”. Voor ambities moet men dus wel de handen van alle inwoners van Adorp op elkaar krijgen. Dat betekent dat u samen met de inwoners van Adorp ambities ontdekt, bespreekt en van inhoud voorziet. Inwoners kunnen zich verbinden aan de ambities en hun medewerking alvast toezeggen. Het is een must dat uw dorpsvisie vol staat met gedragen en realistische ambities.

De projectgroep gaat met de thema's voor de dorpsvisie aan de slag en organiseert een aantal open sessies met dorpsinwoners. Via de socialenetwerkbenedering komen de inwoners naar een sessie: de projectgroep nodigt drie inwoners uit die uit hun vrienden- en kennissenkring of uit de buurt elk drie mede-inwoners meenemen. Aan een sessie nemen bij voorkeur acht tot tien mensen deel. Inwoners mogen slechts één keer aan een themasessie meedoen. Als u acht themasessies hebt gehouden dan heeft u ongeveer 80 inwoners gesproken. De projectgroep kan accenten leggen in de sessies door alleen jongeren uit te nodigen of door alleen ondernemers te willen spreken. Inwoners mogen zich ook zelf opgeven bij de projectgroep om mee te praten. Een goede sfeer is in de sessies belangrijk; dát inwoners meepraten is net zo belangrijk als waarover ze praten. De locatie van de sessies kan afwisselend het dorpshuis, 't Witte Hoes of bij iemand thuis zijn. Een projectgroeplid is leider van een sessie en zorgt ervoor dat iedereen aan het gesprek deelneemt. De sessies beogen niet het

inventariseren van knelpunten of wensen, die zijn in het inwonersonderzoek al duidelijk geworden. Centraal staat de vraag: “Wat willen en kunnen we met elkaar in Adorp realiseren?”

Alle opmerkingen, ideeën en belangen zijn belangrijk, dus de gesprekken dienen goed genotuleerd te worden. De projectgroep verwerkt de resultaten uit deze sessies tot *ambities* die uitdagend en inspirerend zijn voor Adorp.

Een dorpsvisie is – kort door de bocht – alle ambities met een nietje erdoorheen. Een aangeklede versie oogt en leest echter beter. Daarom schrijft de projectgroep met ondersteuning van de adviseur van VGD een (concept)versie van de dorpsvisie met achtergrondinformatie over Adorp en uitleg waarom juist deze ambities de leefbaarheid van Adorp zullen versterken. De achtergrondinformatie kan onder andere ontleend worden aan het rapport van het inwonersonderzoek en de uitleg over de ambities kan afgeleid worden uit de verslagen van de verschillende sessies en uit dit adviesrapport. In de dorpsvisie hoeft geen uitgebreide informatie te staan over hoe de dorpsvisie als proces tot stand kwam. Het is aan u als opdrachtgever om het concept van de dorpsvisie te beoordelen. U kunt zich laten bijstaan door de dorpencoördinator van de gemeente Winsum. De dorpencoördinator kan het concept (voorlopig) toetsen aan gemeentelijke beleidskaders. Voor een frisse blik kunt u ook bestuurders van andere dorpen laten meelesen. U voorkomt zo een blinde vlek voor bovenlokale thema's.

Na enig herschrijfwerk kunt u de definitieve versie van de dorpsvisie Adorp vaststellen. Zorg voor een aantrekkelijke vormgeving en een aansprekende titel. Overhandig de dorpsvisie in een feestelijke openbare vergadering van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp symbolisch aan het dorp. Bedank de projectgroep voor de gedane werkzaamheden. Bied de dorpsvisie tegelijkertijd aan een wethouder van de gemeente Winsum aan. Zorg ervoor dat alle dorpsverenigingen en ondernemers zijn uitgenodigd, maar ook de maatschappelijke organisaties voor wonen, jeugd- en ouderenwerk, het onderwijs, de kerk, de molen, natuur en landschap. Omdat uw dorpsvisie ook belangrijk is voor nabijgelegen gehuchten en dorpen, nodigt u ook vertegenwoordigers van Sauwerd, Wetsinge, Wierumerschouw en Wierum uit. Publiceer de definitieve versie van de dorpsvisie op de website van Adorp.

Als de dorpsvisie klaar is, komen de jaren om de ambities te verwezenlijken. Als bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp speelt u daarin een belangrijke en nieuwe rol. Voor het eerst heeft u een langetermijnvisie, die u samen met anderen wilt gaan realiseren. Het is uw taak om die uitvoering en activiteiten te coördineren en te bewaken. De adviezen over hoe u dat kunt doen, leest u in hoofdstuk 6. We verwachten dat inwoners van Adorp graag meedoen aan concrete activiteiten voor de leefbaarheid.

Met een dorpsvisie kunt u ten minste tien jaar vooruit. Er zijn besturen van Dorpsbelangen die niet of nauwelijks meer naar hun dorpsvisie omkijken zodra die klaar is. Waarvoor dan al die moeite gedaan? Gebruik en raadpleeg uw dorpsvisie regelmatig om te bepalen wat er nog in het dorp moet gebeuren. Sluit niet uit dat in Adorp nieuwe dorpsideeën ontstaan en initiatiefnemers opstaan die verder gaan dan voorzien is in uw dorpsvisie. Nieuwe ideeën en actieve mensen zijn kenmerken van een vitaal dorp. Als er een nieuwe ambitie ontstaat en inwoners zijn daarover enthousiast, voegt u die simpelweg toe aan uw dorpsvisie. Niemand van ons kan voorspellen hoe de wereld er in 2020 uitziet en wat Adorp dan behoeft. Beschouw de dorpsvisie als een document dat periodiek opgeschud wordt en een opfrisbeurt krijgt.

In de hoofdstukken hierna geven we voorbeelden van ambities voor Adorp op het gebied van het wonen, het sociale klimaat, de voorzieningen en het organiserend vermogen (figuur 1). Met name de gesprekken met inwoners en oud-inwoners van Adorp waren daarvoor een belangrijke inspiratiebron. De ambities zijn in de tekst onderstreept. U mag deze ambities zonder bronvermelding in uw dorpsvisie overnemen, ambities zijn collectief bezit.

Figuur 1. Vier domeinen voor de leefomgeving met bijbehorende relevante aspecten

3. Wonen met uitzicht

In “Zuiderstraat 5. Twintig eeuwen wonen op een wierde” schetst inwoner Ben Westerink de fictieve geschiedenis van het dorpsleven in Adorp. Westerink beschrijft in twaalf portretten het wonen op een hoge bocht van de Hunze. Om inspiratie voor zijn verhalen op te doen loopt de schrijver langs uitgediepte sloten en vindt daar scherven, fossielen, pijpenkoppen en botten uit oeroude tijden van Adorp. “Een wierde loopt niet weg, de wegen en de waterwegen liggen vast. De sporen in het landschap zijn van eeuwen her. Adorp is een heel bijzonder dorp in het oudste cultuurlandschap van Noord-Nederland – het Reitdiepdal”, aldus Westerink, een rasverteller en tevens gedreven voorzitter van de Historische Kring Jubbega.

Uit het inwonersonderzoek blijkt dat de wierde van Adorp na twintig eeuwen zijn aantrekkingskracht heeft behouden. *Rust* en *ruimte* zijn kenmerken van het platteland en volgens de inwoners ook op Adorp van toepassing. De weidsheid van het landschap openbaart zich zodra men het Van Starkenborghkanaal achter zich laat. De inspanningen van het Groninger Landschap om het oude landschap te bewaren als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur is zichtbaar vanaf de weg: de vlag bij Harssensbosch wappert altijd fier in de wind. De N361 brengt inwoners snel thuis, hoog en droog op de wierde of in een nieuwerwets huis aan de spoorlijn Groningen–Sauwerd. Adorpers voelen zich *thuis* in hun dorp: “Ik ga lekker naar huis”, naar een “klein knus dorp”, “mijn dorp”. De ambitie voor het wonen is om de woonkwaliteiten te behouden en te verbeteren:

prettig en veilig wonen in een mooie omgeving

Het valt voor een nieuwkomer niet mee om die mooie omgeving in een paar oogopslagen op de juiste waarde te schatten. Natuurlijk zijn er informatieborden en historische boeken te raadplegen of lezingen en excursies te volgen om meer kennis over het gebied te verkrijgen. Als de informatie letterlijk in het landschap zou liggen en wordt gelezen, dan ontstaat er nog meer trots om inwoners in een historische reeks te zijn. Overweeg daarom de volgende ambitie: het landschap rondom Adorp is leesbaar als cultuurhistorisch monument. Veel inwoners hebben vanuit hun huis een prachtig

uizicht over de velden. Achter de basisschool *De Wierde*, op de Harssenslaan, de Wierumerschouwsterweg en de Molenweg zijn prachtige uitkijkpunten naar het landschap. Het is een mooi streven als inwoners en passanten meer informatie krijgen over wat ze zien en niet meer zien. Die informatie is dan digitaal beschikbaar en wordt met een app op een smartphone opgeroepen via kleine QR-borden langs de weg. Samenwerking met het Groninger Landschap is onontbeerlijk, maar de Historische Kring Ubbega heeft ook parate kennis. In het verleden heeft de Historische Kring een cursus voor nieuwkomers gegeven over de geschiedenis van Adorp in het Reitdiepdal. Dat is vast voor herhaling vatbaar, ook voor inwoners die er al langer wonen en de veranderingen aan den lijve hebben meegemaakt. Zij geven een extra dimensie aan excursies.

Wat voor het Reitdiepdal geldt, geldt ook voor Adorp. De wierde toont het oude en recentere verleden in de hoogteverschillen, de wegstructuur en de waterlopen, maar de informatie over deze cultuurhistorische aspecten van Adorp staat niet langs de weg. Daarom deze ambitie: de cultuurhistorische identiteit van de wierde van Adorp is zichtbaar aanwezig. Een mooi initiatief om het dorp beter te leren kennen is de wandelroute door Adorp, gebaseerd op het boek *Adorp – Toen en Nu*. Maar er kan zoveel meer worden verteld over Adorp. Bijvoorbeeld over de gebouwen en huizen in verschillende bouwstijlen waarin werken en wonen werden gecombineerd, dat zijn de molen, de herberg, de kruidenierswinkel, de pastorie. Of over de kerk, het kerkhof en de begraafplaats: zij herbergen een schat aan informatie over welke mensen de dienst in Adorp uitmaakten. Het verzamelen van de informatie moet niet alleen neerkomen op de 80 leden van de Historische Kring Ubbega. U kunt een project dorpsverhalen Adorp overwegen, zoals in meer dorpen wordt gedaan. Het openbaar beschikbaar stellen van die historische, literaire of persoonlijke verhalen kan via QR-borden gebeuren. Potentiële inwoners die zich op Adorp oriënteren kunnen zich hiermee een goed beeld vormen van het cultuurhistorische erfgoed in Adorp, misschien trekt dat hen over de streek.

De Provincialeweg is historisch gezien uitgegroeid tot een scheidslijn in het dorp met de oude kern westelijk en de nieuwere wijk oostelijk van de N361. Stel dat de verkeersweg naar Winsum ooit in oostelijke richting wordt verlegd, dan ontstaan er nieuwe kansen om het dorp weer bij elkaar te brengen: de oude kern en de nieuwe wijk van Adorp zijn organisch met elkaar verbonden. Droom

met elkaar hoe die verbinding eruit kan zien, wij geven alvast onze droom. Het verkeer door Adorp naar Sauwerd, Wierumerschouw of Wetsinge rijdt langzaam, niet harder dan 30 kilometer. Ter hoogte van het kruispunt met de Torenweg en de Spoorlaan is een aantrekkelijk en groen spoor aangelegd. Door een nieuwe bomenrij is de verbinding tussen Torenweg en Spoorlaan gelegd. East and west shall meet. Deze verbinding oogt belangrijker dan de doorgaande verbinding dwars door het dorp heen. Vanaf nu heeft de Provincialeweg geen voorrang meer op de Spoorlaan of de Torenweg, ook niet op de Wierumerschouwsterweg of de Molenweg. Alle wegen zijn gelijkwaardig en zijn 'shared space' en 'mensenruimte'. De gebruikers houden rekening met elkaar en behoeven geen regulering van verkeersborden of stoplichten voor hun weggebruik. De aansluitingen met de Torenweg, Spoorlaan en verderop met de Wierumerschouwsterweg en Molenweg zijn ruim en zonder verkeersgeleiders aangelegd. De ondernemers van de herberg 't Witte Hoes en vakgarage Neumann zijn betrokken bij de herinrichting van de weg. De in- en uitritten van vakgarage Neumann sluiten mooi en naadloos aan en 't Witte Hoes heeft eindelijk een buitenterras gemaakt. Het terrein naast de garage is ingericht als parkeerplaats voor als er evenementen in Adorp zijn.

Tot het zover is, moet de verkeersveiligheid van de N361 binnen de bebouwde kom worden verbeterd. Schoolkinderen en oudere inwoners constateren dat automobilisten door het rode stoplicht rijden. Automobilisten schatten blijkbaar vanachter het stuur de risico's voor zichzelf en andere verkeersdeelnemers niet hoog in. De ambitie dat wegen en oversteekplaatsen in Adorp veilig zijn voor alle verkeersdeelnemers hoort in elke dorpsvisie te staan. Veiligheid ontstaat door verkeersmaatregelen, zoals een extra flitspaal om het door rood rijden te straffen en door regelmatige politiecontrole. Die controle geldt ook de eigen inwoners. Houdt u zich aan de 30 of 50 kilometer snelheid en weersta de verleiding om het rode voetgangerslicht te negeren als er geen auto's aankomen. Het is belangrijk dat alle inwoners zich aan de verkeersregels houden en een voorbeeld zijn voor anderen. Daarmee ondersteunt u ook de verkeersopvoeding van de kinderen door de school en hun ouders.

Automobilisten die op spitstijden vanaf de Molenweg, Spoorlaan, Torenweg of Wierumerschouwsterweg de Provincialeweg willen oprijden, moeten voor hun gevoel vaak lang wachten. Vraag daarom aan de gemeente of een verkeerskundige deze kruisingen en

verkeerssituaties vanuit de zijwegen nog eens goed onder de loep wil nemen. Ontstaan er gevaarlijke situaties? Zijn de verkeersgeleiders (geleidingsblokken van beton) goed geplaatst? Is er 's avonds en in donkere seizoenen voldoende verlichting? Een deskundige kan adviseren over een overzichtelijker situatie of ander verkeersgedrag.

De binnenwegen van Adorp leveren geen verkeersonveiligheid op. Wel mag er vanuit het perspectief van voetgangers met kinderen, wandelwagens, rollators of honden meer aandacht besteed worden aan het wandelverkeer op de weg. Soms ontbreekt een voetpad zoals aan een deel van de Spoorlaan of moet men slalommen om de paaltjes en geparkeerde auto's op de Torenweg. We voeren geen pleidooi voor meer trottoirs of meer autoparkeerplaatsen. Het is eerder dat inwoners zich meer bewust moeten zijn van de gevolgen van hun gedrag voor anderen. Zo kunnen inwoners die hun auto's langs de weg parkeren zich afvragen of dat overlast voor anderen kan veroorzaken. Ook het parkeren in bochten levert soms gevaarlijke manoeuvres op. Vooral bij evenementen in het dorp kan er parkeerdruk van bezoekers ontstaan, maar dat is tijdelijke overlast. Bezoekers kunnen bij de uitnodiging al parkeerinstructies toegezonden krijgen, bijvoorbeeld dat men nooit voor de uitrit of de voordeur van een inwoner moet parkeren.

Uit het inwonersonderzoek is gebleken dat men in Adorp er graag op uit trekt: de paden op, de lanen in. Helaas is het arsenaal aan korte dorpsommetjes en langere wandelroutes in het Reitdiepdal maar beperkt. Daarom deze wandelambitie: Adorp en de omgeving zijn aantrekkelijk en uitnodigend ingericht voor korte en lange wandelingen. Er zijn twee belangrijke argumenten om te stimuleren dat mensen vanuit hun eigen huis wandelen: (a) als mensen vanuit hun eigen huis kunnen wandelen, hoeven ze niet de auto te nemen naar een ander wandelgebied. Dat reduceert de CO₂-uitstoot; en (b) men ontmoet spontaan op de eigen wandelwegen mede-inwoners, waardoor nieuwe en vastere contacten ontstaan. In Niehove verzamelt zich elke avond een wisselende groep inwoners bij de dorpspomp om een dorpsommetje te maken. Wandelen is bewegen, voor de groeiende groep ouderen in Adorp is dat een gezonde bezigheid. Een buitendorpse wandeling spreekt inwoners meer aan dan een rondje door het dorp. Ga een gesprek aan met Het Groninger Landschap en andere grondbezitters over de wandelbehoefte in de eigen omgeving en onderzoek de mogelijkheden van laarzenpaden, kerkepaden en 'overpaden'. Inwoners vinden het jammer dat het pad over

Harssensbosch tijdens het broedseizoen wordt afgesloten. Natuurlijk begrijpen inwoners dat weidevogels ongestoord moeten kunnen broeden, maar de vogels zitten toch niet pal naast het pad? Juist in de lente is het mooi om over Harssensbosch te lopen. Kaart dit aan bij Het Groninger Landschap, wie weet of er wat beweging in afsluiting zit. Aan het begin van de wandelpaden van Harssensbosch liggen veeroosters, in een schapenhek is niet voorzien. Het is een hele klus om een grote hond over het veerooster te tillen. Hondenbezitters pleiten daarom voor schapenhekken.

De meeste wandelaars en fietsers pauzeren graag tijdens een lange wandeling of fietstocht om op adem te komen of om de fiets op te laden. De gemeente Winsum roept particulieren op om rustpunten in het buitengebied in te richten voor wandelaars en fietsers en Adorp kan dit in de dorpsvisie ondersteunen. Deze rustpunten liggen bij voorkeur aan het fietsknooppuntennetwerk en aan wandelroutes. Hier liggen kansen voor inwoners van Harssens, Wierum, Wierumerschouw en Adorp: zij liggen aan de fietsknooppuntnummers 24 – 23 – 57 – 62 en 63. Bij een rustpunt gaat het om een eenvoudige zitgelegenheid met een thee- en koffievoorziening en wc-faciliteiten. De consumpties kunnen zelfs via zelfbediening worden genomen, de betaling gebeurt dan in goed vertrouwen. Op de site www.rustpunt.nu kan men nalezen aan welke voorwaarden een rustpunt moet voldoen. In het Reitdiepdal zijn ook minimale rustpunten als zitbankjes meer dan welkom. Zitbanken kunnen ook door particulieren geschonken worden aan het (Groninger) landschap: *ter herinnering aan onze ouders, die hier nog geboerd hebben*. Het is maar een suggestie.

Wie bij daglicht naar huis rijdt, ziet in de skyline van Adorp de koren- en pelmolen Aeolus. Veel inwoners hebben aangegeven dat ‘de verloedering’ van de molen hen een doorn in het oog is. Het is een breed gedragen ambitie dat de Aeolus deel uitmaakt van een fraai dorpsgezicht. De molenbiotoop is in het bestemmingsplan van 2012 veilig gesteld, maar hoe moet de toekomst van de molen eruitzien? In menig dorp draait een molen op een molenstichting die de restauratie en exploitatie voor haar rekening neemt. De eerste aanzet voor een stichting en een comité van aanbeveling is in Adorp al genomen, ook wordt er al vergaderd over de aankoop van de molen. Het is straks mede aan de nieuwe eigenaar om een goede herbestemming te vinden. Met twee molenbouwers in Adorp en een potentiële molenaar moet een nieuwe opzet van de molen kunnen slagen. Verkoop van meel voor de thuisbakker en verhuur van (expositie)ruimte kan deel uitmaken

van de exploitatie. Ook kan Het Groninger Landschap de molenruimte inrichten voor een vaste expositie of kan een ondernemer duurzame energie verkopen. Zoals De Speelweide is gerealiseerd, kan ook de molen met vereende krachten aangepakt worden. Omdat er voor het behoud en onderhoud veel vrijwilligers nodig zijn, is het belangrijk om de molen op de agenda van alle inwoners te zetten. Dat vergt enige creativiteit, wij stellen de leuzen *Molen(niet) weg!* en *Hou de molen op de Molenweg!* gratis beschikbaar. De molen kan door crowd funding uit Adorp van iedereen worden.

Inwoners kunnen een positieve bijdrage aan het dorpsaanzicht leveren door hun voortuinen netjes te onderhouden. Straten knappen ervan op als er groene en fleurige voortuinen zijn. Uit het inwonersonderzoek blijkt dat mensen zich ergeren aan rommelige voortuinen. De ambitie is daarom dat de tuinen in Adorp bijdragen aan een fraai dorpsgezicht. Woningstichting Wierden en Borgen voert met ingang van 2013 nieuw beleid voor de voortuinen van de huurwoningen in. Huurders zijn verplicht om hun voortuinen te onderhouden; dit doen ze bij voorkeur zelf en anders voert een hovenier het onderhoud tegen een vergoeding uit. Sommige huurders of woningbezitters weten misschien niet hoe een tuin onderhouden of verfraaid kan worden. Deel daarom de kennis, vaardigheden en gereedschappen en doe dat buurtsgewijs op een gezamenlijke opruimzaterdag. In het voorjaar kan ook een planten- en stekjesruilmarkt worden gehouden. Voor wie nog niets te ruilen heeft, blijft er altijd wel iets over. Wij adviseren niet om een jaarlijkse tuinkeuring te doen, dat is iets uit vervlogen tijden. De moderne variant is een open tuinendag te organiseren. Inwoners stellen hun achtertuinen open en vertellen over het ontwerp en de beplanting. Zo doen inwoners groene inspiratie op en ontmoeten ze elkaar weer eens op een andere basis.

Vanuit de voortuin is het een kleine moeite voor inwoners om de aangrenzende openbare ruimte op te ruimen, zwerfvuil te verwijderen of een tegel recht te leggen. De bereidheid van inwoners om voor een dorpsbudget de openbare ruimte te onderhouden was redelijk groot. Dat leidt tot de ambitie dat inwoners de aangrenzende openbare ruimte bij hun woningen schoon, heel en veilig houden. De gemeente Winsum kan het vrijwillig opruimen faciliteren door jaarlijks op een aantal zaterdagen een afvalcontainer beschikbaar te stellen. Inwoners die om welke reden dan ook niet meedoen, moeten er niet op worden aangekeken. Als inwoners met het aangrenzende groen aan de slag gaan, worden zij vast geconfronteerd met hondenpoep. Hondenpoep wordt door iedereen als vervelend en smerig

ervaren. Adorp kan zich tot hondenpoepvrij dorp uitroepen, zoals andere dorpen ook al deden. ‘Hondenpoepvrij’ betekent dat de uitwerpselen van de hond direct worden opgeruimd door degene die de hond uitlaat. Een drol kan met een schepje in een rioolput worden gestort of met een zakje worden opgeraapt en thuis in de afvalcontainer gegooid. Het moet natuurlijk gedrag zijn van de hondenbaas om poep van zijn hond op te ruimen. Een hondentoilet vinden wij geen geschikte oplossing, bovendien zijn honden vaak kieskeurig en believe zo’n openbare poepplek niet.

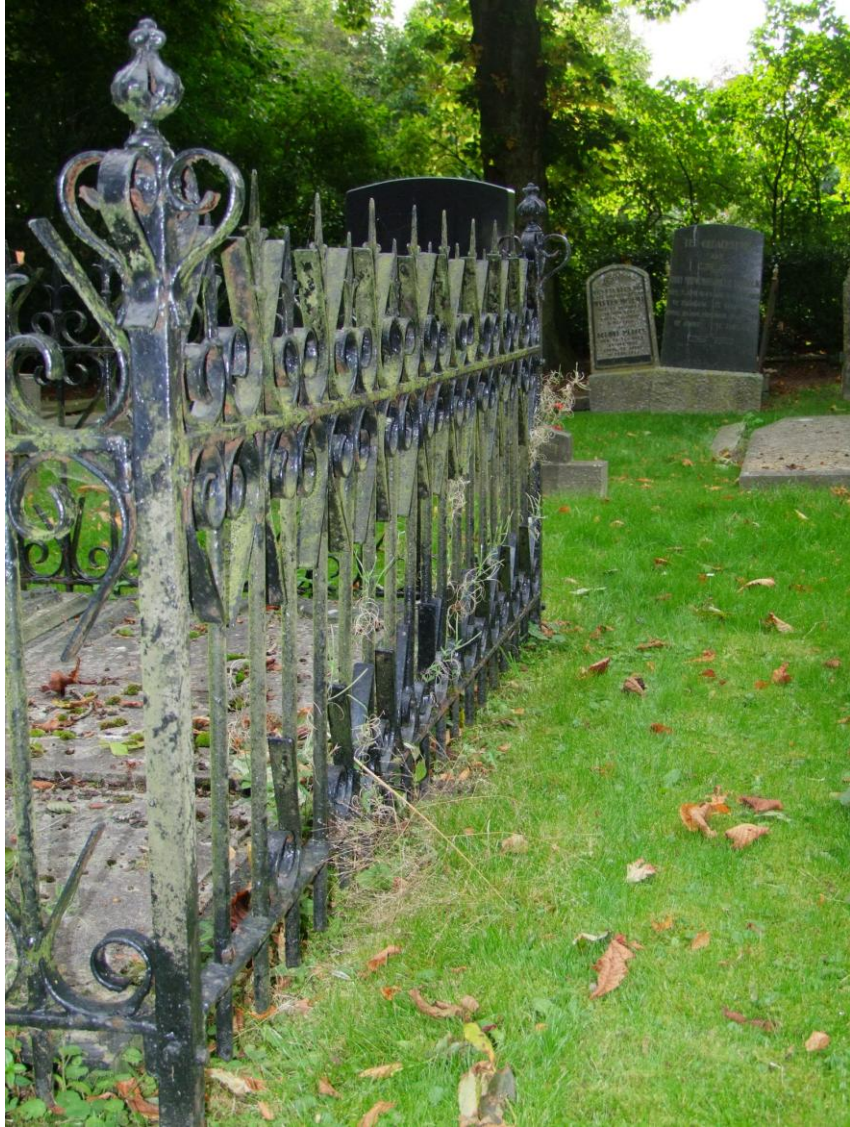
Het groen in en rond Adorp strekt zich verder uit dan de voor- en achtertuinen. De gemeente Winsum heeft in 2011 een Bomenbeleid 2012 – 2022 vastgesteld. Het uitgangspunt van het bomenbeleid is de ‘juiste boom op de juiste plek’. Dat ziet er dan zo uit: het wierdenlandschap moet open blijven, verbindingswegen worden benadrukt door wegbeplanting, erfbeplanting wordt gestimuleerd en karakteristieke bomen worden behouden, omdat zij sfeer geven aan het straatbeeld. Voor Adorp betekent dat dat de boomstructuren aan de Torenweg en Spoorlaan worden behouden (dat past mooi bij onze groene verbinding tussen beide wegen!) en nieuwe bomenaanplant in privétuinen wordt gestimuleerd. In de komende jaren krijgt ‘t Witte Hoes een groene omlijsting van boomgroepen. Aan de Provincialeweg en Wierumerschowsterweg wordt de wegbeplanting aangevuld en doorgetrokken. De beplanting rondom het voetbalveld moet een duurzame boomsingel worden. Ook wordt het dijktracé van de Hunze of Selwerdiepje hersteld met een meidoornsingel. De inwoners kunnen van harte bijdragen aan een groene omgeving door op de juiste plek in hun tuin een boom te planten. Wie uitzicht en zonlicht (op zijn zonnepanelen) wil hebben, moet er wel rekening mee houden dat bomen groeien. Een hoge bomenrij aan de zuidzijde van woningen zoals aan de Wierumerschowsterweg is daarom misschien niet zo’n goed idee. Het hoeven niet alleen bomen te zijn, met bloembollen kun je het dorp in het voorjaar een mooie aanblik geven. Voor overgeschoten plekken of een stukje niemandsland langs de weg kan dat een mooie oplossing zijn. Gebruik botanische soorten die zichzelf vermeerderen.

Voor het onderhouden van het groen en de graven op het kerkhof en de begraafplaats zijn veel vrijwilligers te vinden. Op de begraafplaats zijn behoorlijk wat graven en zerken in verval, die een historische betekenis dragen. Er is daar veel werk te doen, waar de Stichting Oude Groninger Kerken in kan adviseren. Inmiddels is er een inwoner met naam en toenaam bekend die een groep

vrijwilligers bijeen wil brengen. Het verjongen van de onderhoudsploeg zal voor de lange termijn belangrijk zijn. Nodig vanaf het begin van de werkzaamheden ook dertigers en veertigers uit bij dit werk. Ook schoolkinderen kunnen meehelpen en over de geschiedenis van Adorp spelenderwijs iets leren, de kinderen zijn vertrouwd met de begraafplaats en het kerkhof. Ze komen er dagelijks langs op weg naar school. Eerder pleitten we al om het verhaal van begraven Adorpers uit oude tijden weer te doen herleven; dat hoeven niet alleen de dominee en de burgervader te zijn, ook de gewone man of vrouw kan een boeiend verhaal opleveren.

In Adorp zijn meerdere speelplekken voor kinderen te vinden. De Speelweide en het sportveld worden goed onderhouden; dat geldt in mindere mate voor de speelplek aan de Wierdestraat. Er spelen niet zo veel kinderen en de speelplek is donker gelegen. Beraad u wat u met deze speelplek wilt. De speelplek achter de school vanwaar je een mooi uitzicht hebt over het landschap verdient niet de schoonheidsprijs. De spelattributen zijn vrij in de ruimte geplaatst, waardoor het rommelig oogt. De schelpenpaden verdienen beter onderhoud en zijn in de winter glad en zompig. Speelplekken voor kinderen zijn eigenlijk inefficiënte plekken, want ongebruikt als de kinderen naar school zijn. De ambitie is dan ook dat de speelplekken in Adorp meergeneratie beweegplekken worden. Zo kan de tai chigroep elke morgen om 7 uur zijn ochtendritueel doen in de open lucht achter de school en maakt de trimgroep 75+ zijn rondje op de Speelweide. Als ouderen en kinderen uit de buurt elkaar ontmoeten in de beweegtuin, kunnen ze ook samen voor het lichte onderhoud zorgen (met vegen, schoffelen en harken beweeg je ook). Bij elke beweegtuin staan zitbankjes als rustpunt en sociaal trefpunt voor buurtbewoners. Vanwege het gevaar van oprukkende besmette teken is het belangrijk dat bankjes en speeltoestellen niet te dicht bij bomen en struiken staan.

Het inwoneraantal van Adorp is in de laatste tien jaar redelijk constant gebleven. De bevolkingssamenstelling is licht aan het veranderen, het relatieve aandeel ouderen neemt toe en dat van kinderen en jongeren neemt af. Door de veroudering van de bevolking en het vertrek van jonge mensen voor studie of werk naar elders, zal er sprake zijn van toenemende huishoudenverdunding. Als er minder mensen in een huis wonen, leidt dat uiteindelijk tot een lichte bevolkingsdaling. Overigens is het niet uitgesloten dat door wijzigingen in het stelsel van studiefinanciering studenten langer thuis in Adorp blijven wonen. Gelukkig is Adorp een aantrekkelijke plek voor Stadjsers om

naartoe te verhuizen vanwege de korte afstand naar de stad. De stedelijke voorzieningen zijn binnen handbereik en de landelijke omgeving en het dorpse leven bieden de idylle van het platteland. Al is Adorp het voeteneindje van de gemeente Winsum, door de nabije ligging van Groningen zal Adorp altijd aantrekkelijk blijven.

Als er jonge gezinnen met kinderen of kindervensen in Adorp komen wonen, dan is dat niet alleen goed voor de bewonersaantallen, maar ook voor de bevolkingssamenstelling. Inwoners (vooral ouderen) van Adorp stellen het op prijs dat er kinderen wonen om te voorkomen dat Adorp overdag niet het karakter van een ouderendorp krijgt. Zoek daarom naar manieren om gezinnen naar Adorp te trekken. Woningstichting Wierden en Borgen kan hieraan bijdragen door Adorp bij ingeschreven jonge gezinnen aan te prijzen. Het zou mooi zijn als de wens van Adorp om jonge gezinnen te trekken in het nieuwe huurtoewijzingsbeleid opgenomen wordt. Ook de basisschool *De Wierde* kan bijdragen om gezinnen te trekken (zie hoofdstuk 5). De woningvoorraad in Adorp is uitermate geschikt voor gezinnen, kleine huurwoningen zouden misschien hier en daar voor een groter gezin samengevoegd kunnen worden. De woningvoorraad zal in de eerstkomende jaren niet of nauwelijks uitgebreid worden, omdat er (nog) geen vrije kavels zijn of uitgegeven worden en omdat Woningstichting Wierden en Borgen geen bouwplannen heeft. Inwoners die hun wooncarrière in een appartement willen voortzetten, zullen te zijner tijd naar de stad of andere dorpen trekken. Gestapelde appartementen passen ook niet zo goed in het straatbeeld of dorpsaanzicht van Adorp, laat u die maar aan andere dorpen over.

Als aspirant-inwoners Adorp nog niet kennen, moeten zij wervende informatie over Adorp op de website van Adorp aantreffen. De huidige website is vooral een informatiebulletin van alle verenigingsactiviteiten in het dorp. Dat geeft een goed beeld van het bruisende leven in Adorp. Het is mooi als ook de kwaliteiten van Adorp expliciet worden belicht. Hierbij kunnen harmonieuze woorden worden gebruikt als “betrokkenheid, saamhorigheid, veiligheid, tradities, vrijheid, levendigheid”. De beschrijving van Adorp moet weerspiegelen dat het in Adorp dorps vertrouwd en vrij modern toegaat en dat Adorp een open gemeenschap is voor nieuwkomers, die er snel bijhoren (als ze willen). Vent die kwaliteiten uit in de sociale media. De ambitie dat Adorp zijn kwaliteiten laat

zien, zodat nieuwe inwoners een bewuste keuze voor Adorp maken, kan terecht in de dorpsvisie worden opgenomen.

De ambitie is alle (potentiële) inwoners te voorzien van een geschikte en passende woning.

Woningzoekenden die willen kopen, zoeken via makelaars en zij die willen huren, melden zich aan bij Woningstichting Wierden en Borgen. Maar ook door woningruil kan men een woning bemachtigen.

Bij woningruil wisselen bewoners uit Adorp hun woning onderling of met mensen van elders.

Inwoners die in Adorp zelf willen verhuizen, kunnen hun verhuis- of ruilwens op de 'lokale marktplaats' bekend maken. Zo'n Adorper marktplaats kan een afgeschermd deel van de website van Adorp zijn met vraag en aanbod, we komen daar in hoofdstuk 5 op terug. Via de tamtam komt vraag en aanbod natuurlijk ook bij elkaar. Een andere gehoorde verhuiswens betrof om met meer mensen in een voormalige boerderij te wonen en samen voor een gezellige oude dag te zorgen.

Geïnteresseerde mensen moeten elkaar dan vinden. Peilt u daarom regelmatig de woon- en verhuiswensen van de inwoners. Die kennis kan leiden tot matches tussen mensen en geschikte woningen of woonvormen. Uw onderzoek en initiatieven zijn ook interessant voor lokale bouwbedrijven en interieurbedrijven, omdat verhuisplannen werk opleveren.

Van de huidige inwoners heeft een behoorlijk deel aangegeven de rest van het leven in Adorp te willen blijven wonen. Daar behoorden ook inwoners ouder dan 75 jaar toe. Roep niet te snel dat er daarom meer (levensloopbestendige) seniorenwoningen moeten komen, want de meeste woningen van ouderen zijn al aangepast en voldoen prima aan de eisen van comfort en veiligheid. De directe buurt moet voor de ouderen prettig en veilig zijn. *Prettig* en *veilig* heeft een sociaal aspect en een fysiek aspect. Als je op hoge leeftijd veel uren thuis doorbrengt, is een mooie ligging met uitzicht op groen en het kunnen zien van de buurtgenoten belangrijk. Het is aan inwoners zelf om daar keuzes in te maken. Door afspraken met burens, buurtgenoten en familieleden kan dagelijks 'gecontroleerd' worden of alles goed gaat. Open gordijnen of een krant achter de geraniums geven het signaal af dat men er nog is. Sociale aandacht is het belangrijkste, maar elektronische hulpmiddelen kunnen zeker ook een rol spelen. Zo houdt het internationale project iAge zich bezig met het gebruik van ICT om

ouderen langer zelfstandig thuis te kunnen laten wonen (lifelong living).¹ Momenteel loopt onder andere in Adorp het UMCG-project de “Verzoamelstee”: ouderen leren omgaan met ICT-voorzieningen, zodat basis- en zorgvoorzieningen voor hen toegankelijk worden (zie verder in hoofdstuk 4).

Ideaaltypisch verwacht je dat inwoners met een lange levensgeschiedenis in Adorp hun hart aan Adorp hebben verpand of er door hun familieband zo geworteld zijn, dat ze er altijd willen blijven wonen. Uit de gesprekken met (oud)inwoners blijkt dat die geworteldheid ook een overweging kan opleveren om juist wel te verhuizen. Het dorpsleven is zo bekend, dat er geen uitdaging meer inzit of dat het zelfs beklemmend is. Door vakanties en kinderen komt iedereen wel in andere plaatsen, waar men zich zou kunnen settelen. Dit soort dingen vertelt men eerder aan een buitenstaander, want de meeste verhuismotieven worden verpakt in rationele argumenten als: *“Het tuinonderhoud wordt te veel en het huis is te groot voor ons”*. Gelukkig hebben mensen de moed om hun eigen levenspad uit te stippelen. In de dorpsvisie hoeft dus geen ambitie te staan om iedereen in Adorp te willen vasthouden.

Velen die in Adorp wonen, hebben zich met hart en ziel verbonden aan het weidse landschap en genieten elke dag van het uitzicht. Kortom, wat wenst u nog meer als het **in Adorp prettig en veilig wonen is in een mooie omgeving!**

---

¹ Te volgen via www.facebook.com/iAgeProject, twitter.com/iageproject en www.linkedin.com/in/iageproject

4. Ons kent ons

Meneer en mevrouw Oost vertellen ons waarom zij in Adorp zijn komen wonen en hoe het hen hier bevalt. Zes jaar geleden woonden ze nog in Winsum. Vanwege hun Drentse wortels keken ze wel eens naar huizen in de buurt van Zuidlaren, maar uiteindelijk besloten ze toch maar om hun huis in Winsum te verbouwen. Tot ze ineens tegen een huis in Adorp aanliepen, toen was de beslissing snel genomen. Na drie dagen klussen in het nieuwe huis werden ze uitgenodigd door iemand van de buurtvereniging voor de jaarlijkse barbecue. Het echtpaar is er door het verenigingsleven gemakkelijk tussen gekomen. “Adorpers zijn toegankelijke mensen, die niet gauw oordelen of mensen afwijzen, wel zijn ze nieuwsgierig en belangstellend. Nieuwtjes gaan snel rond, maar dat hoort wel bij een dorp”, aldus dit tevreden echtpaar.

Het is een uitdaging om in de dorpsvisie voor Adorp ambities voor de sociale omgeving op te nemen. Met ambities zeg je namelijk ook iets over hoe mensen op dit moment samen leven in Adorp. Het samenleven in Adorp wordt positief ervaren, maar er blijken ook kwetsbare zaken te spelen als burenruzies. Adorp is daarin niet uniek, maar dorpen hangen liever niet hun vuile was buiten. In dit hoofdstuk zullen we daarom met respect voor alle inwoners u adviezen geven voor sociale ambities. We geven eerst een schets wie de inwoners van Adorp zijn, waarbij we ons baseren op de onderzoeksresultaten van het inwonersonderzoek en een aantal interviews met (oud-)inwoners van Adorp. De ambitie voor het samen leven is om de sociale kwaliteiten te behouden en te verbeteren:

betrokken en respectvol samen leven.

Het leuke van Adorp is dat er allerlei soorten mensen wonen. Er zijn mannen, vrouwen, kinderen, senioren, nieuwkomers, autochtonen, ongeschoolden, laatbloeiers, ambachtsmensen, kunstenaars, wetenschappers, ambtenaren, verenigingsmensen, thuiszitters, cafébezoekers, kerkgangers, PvdA'ers, ondernemers, volleyballers, fanfareblazers, mantelzorgers, zorgvragers, schrijvers, praatjesmakers, enzovoorts. Het mooie van Adorp is dat mensen die verschillen niet benadrukken om zich daarmee te onderscheiden van anderen. Adorpers waarderen de diversiteit in achtergrond

en zijn tolerant naar elkaar. In Adorp heeft iedereen een plek onder de zon; het simpele feit dat u allemaal in Adorp woont, verbindt u met elkaar. U bent een lappendeken, uit veelkleurige delen samengesteld en lekker warm. Inwoners verdienen een compliment, omdat zij de ambitie waarmaken dat Adorp een open en tolerant dorp is en geen onderscheid maakt naar sociaaleconomische status, gezindheid, levensstijl, culturele, politieke of maatschappelijke oriëntatie, of nationaliteit. Die actieve tolerantie moet ook in de toekomst van Adorp een kwaliteit van Adorp blijven.

Nieuwe inwoners reageren blij verrast als ze welkom worden geheten door burens en de buurtvereniging. Het is attent als een nieuwe inwoner een informatiepakketje over de omgeving, het dorp en het verenigingsleven met de link naar de website www.adorp.com krijgt aangeboden. Aan de deur kan dan meteen een uitnodiging voor de eerstvolgende jamsessie, koffieochtend of sportavond worden gegeven. Voor de dorpsvisie levert dat de ambitie op om nieuwe inwoners te verwelkomen en hun informatie te geven voor een nadere kennismaking met het dorpsleven. Uit het inwonersonderzoek bleek dat langwonende Adorpers denken dat nieuwkomers minder betrokken zijn bij Adorp. Maar dat is niet zo: niet-betrokkenheid komt in dezelfde mate voor bij langwonenden als bij nieuwkomers! Een Adorper zei in dit verband: *“In een huis woon je, in een dorp leef je”*. Geef nieuwkomers de tijd om te wennen aan hun nieuwe woonplek en zich het dorp eigen te maken. Een uitnodiging om mee te doen aan een buurt- of dorpsactiviteit moet misschien twee of drie keer gedaan worden.

Uit het inwonersonderzoek bleek dat tien mensen van alle leeftijden zich eenzaam voelen. Hoe kunt u deze inwoners (en misschien zijn er nog meer eenzamen?) over de drempel helpen om contact te zoeken met anderen? Het is een mooie ambitie dat inwoners van Adorp elkaar regelmatig (virtueel) ontmoeten en spreken. Op de dorpswebsite kan een afgeschermd gedeelte worden ingericht waar inwoners met elkaar kunnen chatten. Met een fotootje erbij leer je elkaar sneller herkennen en kennen. Ook voor ouderen (zonder computer en internet) is dit mogelijk, omdat zij in het project de “Verzoamelstee” en op bijeenkomsten van de Stichting 55+ leren om te gaan met computers. Het is mooi als inwoners hun digitale boodschappen ook in een virtuele community van Adorp kunnen plaatsen. De praktijk leert dat dát leidt tot ontmoetingen in het echt. Jongeren kunnen ouderen

trouwens veel leren over het gebruik van Facebook, what's app en Twitter. Sociale media zijn natuurlijk geen oplossing voor eenzaamheid, maar kunnen in Adorp wel meer gebruikt worden om sociale contacten te bevorderen.

De bonte verzameling van Adorpers – de lappendeken – is ook een optelsom van levensverhalen. Tijdens de interviews gingen we er vaak goed voor zitten om te horen wat inwoners jarenlang drijft om het algemene belang van Adorp te dienen. Voor veel mensen is het de gewoonste zaak van de wereld dat je actief in een dorp bent: *“Het is leuk, het hoort zo, je leert je medemensen kennen, ik wil iets teruggeven aan het dorp”*. Ook bleek uit de gesprekken dat mensen datgene wat zij in hun dagelijkse leven kunnen, ook inzetten voor hun vrijwilligerswerk in het dorp: organiseren, geld inzamelen, cateren, leiding geven, timmeren, lobbyen en vergaderen. Al deze inwoners verdienen een opsteker voor hun activiteiten. De ambitie is om inwoners in het zonnetje te zetten. Start daarom een nieuwe rubriek *Inwoner van de maand* op www.adorp.com en schrijf over iemand met zijn/haar verhaal en activiteiten voor Adorp: een voetballer, een jeugdsozer, een 55+’er, een molenbouwer, een cultuurliefhebber, een dorpsbelangenbehartiger, een ZZP’er, etc.. Laat daarbij de inwoner van de maand zelf het stokje doorgeven aan een volgende, zodat via elkaars netwerken allerlei dorpsbewoners aan bod komen. Hoewel noordelingen er misschien niet van houden om ‘met de kop’ boven het maaiveld uit te steken, kunnen zulke verhalen andere inwoners inspireren om mee te doen of tot nieuwe initiatieven leiden. Dan zijn ze niet alleen leuk om te lezen, maar ook ‘nuttig’.

Hierboven beschreven we Adorp als een open en tolerant dorp, maar tegelijkertijd zien we dat er in Adorp mensen zijn die meer bij elkaar horen en een ‘groep’ vormen. Zo zijn er inwoners die al generaties lang tot Adorp behoren, die samen lekker Gronings kunnen praten en die zich van harte inzetten om de traditionele dorpsactiviteiten en het verenigingsleven van Adorp te behouden. Daarnaast zijn er Adorpers die ooit (10 – 35 jaar geleden) nieuwkomer waren en elkaar gevonden hebben door de kinderen, het vredeswerk, culturele vormingsactiviteiten of de sportverenigingen. Er zijn ook Adorpers die tot geen van deze twee groepen behoren of juist deel uit maken van beide groepen. Inwoners kunnen snel aangeven tot welke ‘club’ iemand behoort. In Adorp wonen de groepen door elkaar heen en door het burenccontact kennen mensen elkaar gelukkig wel.

In de meeste verenigingsbesturen is bewust aangestuurd op bestuursleden van het 'autochtone' deel van Adorp en van de 'nieuwe' inwoners (ook al wonen die nieuwe inwoners er al dertig jaar). Als iedereen hier tevreden mee is en als het saamhorigheid genereert, houden zo! Daarom deze ambitie: betrokken inwoners van Adorp worden gerespecteerd voor de eigen wijze waarop ze een bijdrage aan het dorpsleven leveren. Toch zijn er ook geluiden dat de 'autochtone' mensen te veel vasthouden aan het verleden en dat hun opvattingen over het dorps- en verenigingsleven aan vernieuwing toe zijn. Als dat al zo is, dan is dat ook wel begrijpelijk van deze autochtonen. Zij hebben een sterk verantwoordelijkheidsgevoel om wat goed is te behouden voor hun volgende generatie. In hun ogen vertegenwoordigen de 'nieuwkomers' de buitenwereld en nieuwlichterij, die voor veranderingen zorgen zonder zich af te vragen hoe het altijd ging op het dorp. Dat geeft een gevoel van verlies en zolang er energie in mensen zit, zetten ze de hakken in het zand. In het kader van de dorpsvisie zijn daarom open gesprekken met inwoners over wat Adorp kenmerkt en wat goed is voor Adorp op hun plaats. Wederzijds respect is een belangrijke voorwaarde om harde standpunten te verzachten of los te laten. Het zal u verbazen hoeveel veranderings- en toenaderingsgezindheid u uiteindelijk bij beide groepen kunt constateren, want die zijn er wel degelijk! Overigens is het maar de vraag hoe lang deze groepen nog zijn te onderscheiden, want het zijn meest inwoners van middelbare leeftijd die nu deze stempel op Adorp drukken. De oriëntatie van jongere inwoners in Adorp is door studie, werk, media en mobiliteit meer naar buiten gericht. De toekomst is niet de herhaling van het verleden, ook niet in Adorp.

Adorp heeft actieve en slapende buurtverenigingen. Buurtverenigingen zijn niet noodzakelijk voor binding in de buurt, maar dragen daar natuurlijk wel aan bij. Naast de gezellige uitjes en barbecues kunnen buurtverenigingen de 'buurtverbetering' organiseren. De meeste inwoners gaven in het inwonersonderzoek aan iets voor de buurt te willen doen. In het kader van de Wmo heeft de gemeente Winsum het 'leefbaarheidsbudget buurtinitiatieven' in het leven geroepen. Wanneer u met een groepje buurtbewoners of met een buurtvereniging een initiatief wilt nemen voor een kleinschalige activiteit in uw buurt, kunt u een subsidie aanvragen van maximaal € 1000 per activiteit. Alleen de kosten voor materialen, ruimte en organisatie worden gesubsidieerd. U kunt voor een "schone, hele en veilige buurt" aan de slag gaan en in de sociale sfeer activiteiten ontplooiën.

Voorwaarde is dat u het samen doet en er draagvlak is in de buurt. Voor het fysiek in orde houden van de openbare ruimte gaven we al adviezen in hoofdstuk 3. Als het onderhoud in de buurt gezamenlijk (op een dag waarop iedereen kan) gebeurt, heeft het ook een gezellig en verbindend karakter. Betrek vooral kinderen bij deze onderhoudsactiviteiten en als ouderen vinden dat ze niet meer kunnen meehelpen, geef hun dan toch een taak in het schenken van de koffie en het aansnijden van de koek. Als burens elkaar kennen, komt onderlinge burenhulp eerder tot stand. Ook in het moderne dorpsleven is burenhulp iets wat gekoesterd en bevorderd kan worden. Omdat het leven zich meer binnenshuis dan buitenshuis afspeelt, wordt de vraag om hulp niet zo snel gesteld of opgemerkt. Het bestuur van de buurtvereniging kan helpen om een hulpvraag te signaleren en het hulpaanbod te ontwikkelen door een beetje rond te lopen, mensen te spreken en aan elkaar te koppelen. Buren kunnen ook zelf actiever worden door twee burens te 'adopter' en regelmatig te informeren of alles wel is. De ambitie is dat inwoners binding hebben met hun buurt en zich inzetten voor een mooie buurt en voor goede onderlinge relaties. Slappende buurtverenigingen kunnen tot leven gewekt worden of fuseren met naburige buurtverenigingen. Sommige straten hebben geen vereniging nodig en organiseren het werk en de contacten spontaan. Kartrekkers en -duwers heb je in alle buurten en straten nodig.

Het sociaal kapitaal van een dorp bestaat uit de netwerkcontacten die de inwoners binnen en buiten het dorp hebben. Uit het inwonersonderzoek bleek dat men niet alleen op het dorp is aangewezen voor zijn/haar sociale relaties, maar ook contacten buiten het dorp heeft. Het kapitaal zit 'm daarin dat inwoners op meer mensen dan alleen de eigen inwoners een beroep kunnen doen. Dat kan een beroep zijn wanneer iemand raad en daad nodig heeft voor een persoonlijke, zakelijke of professionele kwestie. Het dorpsleven profiteert er ook van als inwoners hun sociale en professionele netwerken in en buiten het dorp (willen) aanspreken om zaken voor elkaar te krijgen in het dorp. Daarom deze ambitie: inwoners gebruiken hun sociale en professionele netwerken in en buiten het dorp om de leefbaarheid in het dorp te behouden en te verbeteren. Dat gebeurt nu ook al, bijvoorbeeld voor het overleg met de gemeente over het groenonderhoud, het faciliteren van exposities en in de belangenbehartiging van Adorp. Soms is het verstandig om dit aanwezige kapitaal

niet hardop te noemen, maar alleen te laten werken. De vraag blijft of mensen hun sociale kapitaal met elkaar willen delen en willen inzetten, zodat Adorp ervan profiteren.

Jammer genoeg zijn er ook inwonersruzies en buurtkwesties in Adorp. In elk dorp zijn er ruzies en conflicten tussen mensen, die hoog oplopen en jarenlang kunnen duren; Adorp is hierin niet uniek. Conflicten in Adorp gaan vaak over bejegening. Conflicten zijn gif in een samenleving, vreten energie van alle partijen en tasten het woonplezier ernstig aan. Daarom is het goed om ze uit de wereld te helpen. Vaak hebben inwoners samen de nodige pogingen ondernomen om mensen in redelijkheid bij elkaar te brengen. Als dat niet is gelukt, moet de volgende stap zorgvuldig worden genomen. Het recht in eigen hand nemen is een mindere optie. Ga niet schelden, slaan, gooien, smijten of vechten – in welke vorm dan ook. Een bemiddelaar – al dan niet uit het eigen dorpsmidden – kan eerder wonderen verrichten. De bemiddelaar moet de uitgangspunten van *conflict hanteren en onderhandelen* beheersen. Het denken in wederzijdse belangen draagt ertoe bij dat onderhandeld kan worden over de koers van een vereniging, het gebruik van de openbare ruimte of de inrichting van een gebied. Potentiële dorpsbemiddelaars zijn in Adorp wel te vinden, bijvoorbeeld gedragswetenschappers, groepscoaches en sociale werkers. Geduld, compassie, mensenkennis, gespreksvaardigheden en gezag heeft een dorpsbemiddelaar nodig. Buren of inwoners moeten natuurlijk wel de noodzaak voelen om met elkaar te praten; als een partij niet wil, zal het moeilijk zijn om een ingang te vinden. Het is het proberen waard om de ambitie te realiseren dat inwoners van Adorp prettig en harmonieus met elkaar samenleven en daar waar conflicten zijn er maximaal geprobeerd wordt om deze op te lossen. Een respectvolle bejegening kan niet worden afgedwongen, maar geef in de dagelijkse omgang zelf het goede voorbeeld. Blijf elkaar groeten. Het kan verrassend zijn als u ineens daadwerkelijk belangstelling toont voor de ‘tegenpartij’ en gelegenheid zoekt om hem/haar op eigen terrein te ontmoeten.

In elke gemeenschap zijn er mensen die meer ondersteuning behoeven dan anderen. Elke familie heeft wel leden met een ziekte, een beperking, een ontsparing of armoede, voor wie meer zorg en aandacht nodig zijn. Als de familie om welke reden dan ook geen zorg en aandacht kan geven, is het mooi als het sociale netwerk van burens, vrienden, kennissen en dorpsgenoten inspringt. Ook in

Adorp doen zich zulke persoonlijke omstandigheden voor, waarbij anderen dan de familie moeten bijspringen en een vangnet bieden om ergere situaties te voorkomen. De goede verstaander heeft hier maar een half woord nodig. Als een collectief de andere kant opkijkt en zich de problemen van een ander niet aantrekt, dan bent u eigenlijk geen 'gemeenschap' en vindt u dat iedereen zijn eigen bonen moet doppen. Praat er met elkaar over wat u voor anderen kunt betekenen – zoals een geïnterviewde zei: “De moed van één Adorper is vaak al genoeg om iets te beginnen.”

Het is prettig als de inwoners van Adorp **betrokken en respectvol samen leven**. Zo blijft Adorp een warme en betrokken gemeenschap, die alle vrijheid en ruimte biedt aan inwoners om zichzelf te zijn en divers bij te dragen aan het dorpsleven.

5. Iets ouds, nieuws, geleends en groens

Ab Alblas woont sinds drie jaar in Adorp en wil graag iets nieuws in Adorp beginnen. Zijn idee is de Artharpe Ruilkring voor inwoners van Adorp en Sauwerd. In de Ruilkring worden goederen en diensten uitgewisseld, dus zonder tussenkomst van de euro. Ab geeft wat voorbeelden: “Inwoners kunnen groenten en fruit uit de moestuin ruilen voor het bakken van een verjaardagstaart, een fietsreparatie ruilen voor een workshop sieraden maken, tuinonderhoud ruilen voor huiswerkbegeleiding.” De aanbieder en de vrager bepalen samen hoeveel het product of de dienst waard is. Alblas denkt dat mensen door de ruilhandel hun talenten meer gaan gebruiken en dat de verspilling afneemt omdat goederen vaker gerepareerd worden.” Ik zoek iemand die me helpt om de organisatie op te zetten en de website te maken.”

De adviezen in dit hoofdstuk gaan over het voorzieningenniveau in Adorp. De voorzieningen in een autonoom dorp bestonden uit een vroedvrouw, een huisarts, een school, een kerk, een kruidenier, een bakker, een slager, een manufacturenwinkel, verbindingen over weg, spoor of water, een smid, een wijkzuster, een sportveld, dorpsverenigingen, een verenigingsgebouw, winter- en zomer-cursussen, een spaarbank, een begraafplaats. Een autonoom dorp was zelfvoorzienend en bood de dorpsinwoners voldoende werk en inkomen om in hun levensonderhoud te voorzien. Sommigen hebben een nostalgisch verlangen naar deze zelfvoorziening en vergeten de ongemakken van armoede en standsverschil. Die oude vorm van zelfvoorziening zal niet terugkeren, maar als Adorp zich tot een duurzaam dorp wil ontwikkelen is dat op basis van lokale en globale thema's. Daarom deze ambitie: Inwoners van Adorp zijn glocals – goed op de hoogte van wat er in de wereld speelt (global) en in staat dat te vertalen naar de dorpsituatie (local). Inwoners staan immers met één voet in de wereld en met een andere voet in Adorp. De kunst is om bestaande en goed passende voorzieningen te behouden en nieuwe voorzieningen op te zetten waar iedereen graag aan meedoet en van profiteert.

De titel van het hoofdstuk verwijst naar het oude en waardevolle behouden, het nieuwe optimistisch toepassen, vanuit wederzijdse afhankelijkheid elkaar iets geven of lenen, en groen en duurzaam denken en handelen. In het Engelse rijmpje voor de bruid is de kleur blauw, maar ons past groen beter². De ambitie voor de voorzieningen is dat deze nog beter aansluiten bij de moderne behoefte van de inwoners en daarom uitnodigend, passend, bereikbaar en toegankelijk zijn.

In Adorp zijn er op dit moment voorzieningen voor basisonderwijs (een basisschool *De Wierde*), een kerkelijk leven (*Gereformeerde kerk in Hersteld Verband*), het openbaar vervoer met een busdienst tussen Groningen en Winsum en verder de gezelschappen voor performatieve kunst (muziek, toneel, cultuur) en de gezelligheids- en sportverenigingen met hun vaste activiteiten in eigen of gehuurde lokaliteiten. Er is een kleine ambulante handel (winkelwagen) en een horecavoorziening annex zalenverhuur in Herberg 't Witte Hoes en het dorps huis Artharpe. Bijna geen van deze voorzieningen staat onder druk, behalve een enkele vereniging als de fanfare, de klaverjasvereniging en de voetbalvereniging.

Soms heeft een vereniging een tijdelijke dip, omdat het ledenaantal terugloopt. De eerste reflex is om nieuwe leden te zoeken, maar u kunt ook de ambitie hebben om aan te sluiten bij de veranderende behoeften van de inwoners. Peil daarom regelmatig bij uw leden wat ze willen en waar ze voor te porren zijn. Voorkom dat er overlap en concurrentie tussen de verenigingen ontstaat. Maar u kunt altijd proberen nieuwe leden te werven. In het geval van de fanfare kunt u uw voordeel ermee doen dat muziekscholen (helaas) grote bezuinigingen ondergaan. Jonge mensen kunnen bij de fanfare leren hoe ze een partijtje mee kunnen blazen. De oproep van de biljartvereniging om jonge leden verdient navolging door de klaverjasvereniging, maar dan moet u wel iets “uniek” te bieden hebben. Bijvoorbeeld een cursus pokeren voor jonge inwoners of samen bridgen leren? Het verenigingsleven in Adorp bloeit volop, maar soms is het even afwachten of een tweede bloei ontstaat.

---

² In het Engels klinkt dit als *Something old and something new, something borrowed and something blue, and a silver sixpence in your shoe*. Het is een traditie voor de bruid om haar het goede mee te geven.

Voor de voetbalvereniging is de situatie spannend door de terugloop van de jeugdleden en de dreigende krimp van het voetbalelftal. Bovendien loopt het huurcontract van het voetbalveld over niet al te lange termijn af. Voetbal is emotie, zeker als er sinds 1932 een voetbalvereniging in Adorp is. Enkele inwoners gaven spontaan in de vragenlijst aan dat de VV Adorp beter kan fuseren met VV SIOS: “Spring over de eigen schaduw heen en maak er een weekendclub van met wedstrijden op zaterdag”. Of vindt u het een beter idee om toch maar weer de schouders eronder te zetten om een nieuwe huurder voor het sportveld te vinden en kinderen te spotten op de basisschool voor het voetballen? Wat is wijsheid? Als de voetbalvereniging misschien ophoudt te bestaan, kunt u voor de (on)roerende goederen van de vereniging een goede bestemming in Adorp zoeken. Dat kan in goed overleg met bijvoorbeeld de besturen van Dorpsbelangen, Volksvermaken, IJvereniging en De Speelweide. Als de gemeente ruimte biedt om over een nieuwe invulling van het voetbalveld te praten, bent u vast van de partij.

De openbare basisschool *De Wierde* valt onder het Schoolbestuur tussen Lauwers en Eems. Schoolbestuur Lauwers en Eems verwacht dat er in vergelijking met 2011 in 2020 20% minder basisschoolleerlingen op de 22 basisscholen zullen zitten. Het Schoolbestuur anticipeert op deze krimp door fusies tussen dorpsscholen te bewerkstellingen, zoals in Ezinge en Wehe den Hoorn. Voor de kwaliteit in het basisonderwijs vindt schoolbestuurder mevrouw drs. M. Volp dat een basisschool tenminste 80 leerlingen moet hebben, maar liever nog 100 leerlingen. “Als dan in elke van de vier combinatieklassen drie niveaus van leren worden aangeboden, dan kan de leerkracht dat net behappen. Bovendien is er met ten minste vier leerkrachten een onderwijsteam aanwezig dat elkaar ondersteunt door onderlinge deskundigheidsbevordering. Het team in Adorp maakt deel uit van een groter onderwijsteam met teams uit Garnwerd en Winsum. Een kind heeft in een grotere school meer mogelijkheden om vriendjes te maken, wat goed is voor zijn sociaal-emotionele ontwikkeling”, aldus mevrouw Volp³. In het algemeen is de staat van onderhoud en exploitatie van de basisscholen in het verzorgingsgebied zorgelijk, de huisvestingslasten nemen toe, waarvan energielasten een steeds groter deel uitmaken. De energieprijzen stijgen en de scholen zijn vaak niet goed geïsoleerd. De verantwoordelijkheid voor de gebouwen ligt nu bij de gemeente Winsum; in december 2012

---

³ Dit is na te lezen in het Jaarverslag over 2011 van het Schoolbestuur tussen Lauwers en Eems.

heeft het College van Burgemeester en Wethouders € 50.000 beschikbaar gesteld voor de actualisatie van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) van de onderwijshuisvesting en om een verkenning te maken voor een brede school/geïntegreerde kindvoorziening. Het tuinonderhoud van de scholen wordt in de komende twee jaar afgebouwd en overgeheveld naar het Schoolbestuur.

Het ligt niet in ieders macht om het aantal kinderen in Adorp op peil te houden en de school zo voor het dorp te behouden. Wat kan helpen is dat jonge gezinnen die overwegen in Adorp te gaan wonen, klinkende informatie over de kwaliteit van het basisonderwijs in Adorp kunnen vinden. Leerkrachten die hart voor *De Wierde* en Adorp hebben, willen hier vast van harte aan meewerken en die informatie op hun eigen website plaatsen en steeds actualiseren (en tikfouten verwijderen: *identiteit* in plaats van *indenteit*). De kwaliteit van het basisonderwijs kan een 'pullfactor' zijn, maar als er nu al geruchten rondgaan over een mogelijke sluiting van *De Wierde*, dan is dat 'dodelijk' voor de school en de aantrekkingskracht van Adorp. De effecten van een sluiting van de basisschool op de leefbaarheid moeten niet onderschat worden: potentieel minder jonge ouders die met kinderen in Adorp komen, minder diversiteit van de inwoners, meer automobiliteit van ouders om kinderen naar school te brengen, meer verkeersbewegingen van jonge fietsers langs een verkeersweg met alle risico's die daarbij horen, mogelijke economische schade voor een kleine lokale onderneming in de kinderopvang. De dichtstbijzijnde openbare basisscholen liggen in Winsum en Groningen. Sluit daarom niet uit om met de christelijke basisschool De Meander (van de VCPO Noord-Groningen) in Sauwerd tot een scholensamenwerking te komen. U kunt dit bij het Schoolbestuur aangeven. Eerder lukte de samenwerking tussen een openbare en een bijzondere school ook in Ezinge en Wehe den Hoorn.

Uit het inwonersonderzoek bleek dat inwoners 's avonds graag een rechtstreekse busverbinding hebben met het centrum van Groningen om niet via de overstapplaats Kardinga te hoeven reizen. Ook een nachtbus tussen Groningen en Winsum wordt gewenst. Een optimale en veilige 24-uurs bereikbaarheid van Adorp met het openbaar vervoer, de fiets en de auto is zeker een ambitie in de dorpsvisie waard. De belangenbehartiging voor de bereikbaarheid van Adorp is in goede handen bij de bestuursleden van Dorpsbelangen, of het nu de plannen voor de N361 of het Fietspad Plus

betreft. In dat overleg met de provincie en de vervoersmaatschappij kan ook de wens voor een treinstopplaats en de busdienstregeling besproken worden. In die overleggen moeten aspecten van sociale veiligheid niet worden vergeten, denk bijvoorbeeld aan de (dynamische fietspad)verlichting langs het beoogde Fietspad Plus en de eenzame overzijde van de Walfridusbrug bij het Van Starkenborghkanaal.

Aan 't Witte Hoes hebben we in hoofdstuk 3 al een paar woorden gewijd. Ook voor het verenigingsleven is het belangrijk dat er horeca in Adorp te vinden is, ook in economisch mindere tijden. Aan de 'nieuwe' kastelein de uitdaging om het historisch monument van Adorp met nieuwe activiteiten een kloppend hart in de Adorper gemeenschap te laten zijn. Inwoners moeten zin hebben om naar 't Witte Hoes te komen. Dat geldt in ieder geval voor de biljartclub met zijn vaste speelplek in 't Witte Hoes. In eerdere tijden liepen volleyballers naar 't Witte Hoes om 'even een Fransje' te doen. De verbondenheid van kastelein De Roover met het dorpse leven was spreekwoordelijk. De jamsessies georganiseerd door de Culturele Commissie zijn een succes en dragen bij aan de bekendheid van Adorp. Ouderen kunnen ter afwisseling met elkaar afspreken voor een warme maaltijd in 't Witte Hoes. Als er meer activiteiten komen, dan ook graag een website van 't Witte Hoes Adorp! De plek, het gebouw, de activiteiten en de kastelein verdienen meer digitale uitstraling. Het dorpshuis Artharpe en 't Witte Hoes zijn collega's en concurrenten van elkaar, dat vraagt om een goede afstemming en samenwerking. U gunt elkaar het beste, maar uzelf ook.

Aan de achterzijde van 't Witte Hoes komt de jeugdsoos in het weekend bijeen: op zaterdagavond zijn er zo'n 15 – 20 bezoekers uit Adorp en Sauwerd. De jeugdsoos bestaat sinds 1982 en heeft als doel dat jongeren tussen 15 en 23 jaar zich samen vermaken zonder overlast in de openbare ruimte te veroorzaken. Het bestuur van de jeugdsoos wordt op dit moment waargenomen door volwassenen, die dat doen om de jeugdsoos te laten voortbestaan. Het potentieel aan jonge vrijwilligers en bestuurders is nu heel gering. De jongerenwerker van Jongerenwerk Barkema en De Haan kan op basis van zijn contract 4 uur ondersteuning bieden. Het is opvallend dat in het inwonersonderzoek over de jeugdsoos weinig (positiefs of negatiefs) gemeld wordt. Misschien is er even een tijdelijke dip en gaat de jeugdsoos met een volgende generatie jeugd weer draaien als een tierelier. De huidige bestuursleden van de jeugdsoos willen zich daarom ook richten op de tienerssoos

voor 12- tot 14-jarigen en op kinderen (en hun ouders) van 10-12 jaar, met een filmvoorstelling of kinderdisco. Deze kinderen tonen al wel belangstelling, maar kunnen natuurlijk nog geen vrijwilliger of bestuurder worden. De financiële situatie van de jeugdsoos is zorgelijk door de huur en de hoge energielasten. Door in het dorp actie te voeren, al dan niet met banketstaven, sinaasappels of bloemenaarde kan de kas gespekt worden. Inwoners gunnen de jeugd een eigen plek waar ze het fijn hebben en geen overlast veroorzaken. Daarom alleen al is de ambitie terecht om kinderen tussen 10 en 14 jaar en jongeren vanaf 15 jaar een ontmoetingsplek te bieden waar ze op een verantwoorde wijze kunnen bijeenkomen. Zou het multifunctionele gebouwtje bij de IJvereniging ook voor de jeugdsoos een geschikte plek kunnen zijn? Kanttekeningen bij deze ambitie zijn dat de stad Groningen met zijn uitgaansleven de oudere jeugd zal blijven trekken en dat er altijd jongeren zullen zijn die zich niet aangesproken voelen door het fenomeen jeugdsoos. Denk daarom voor de dorpsvisie na hoe jongeren ook op andere vlakken een actieve bijdrage aan de leefbaarheid kunnen geven. Bijvoorbeeld met het aanbieden van een helpdesk voor computerproblemen, het organiseren van een straatspeeldag of het maken van een website voor de ruilkring. Leg bij jongeren ook wat meer de nadruk op maatschappelijke talentontwikkeling – zo bouwen ze een goed cv op voor een vervolgstudie en een baan.

Toen aan de inwoners van Adorp werd gevraagd om een voorziening aan te geven die zij graag in Adorp wilden zien, noemden zij een 'winkel' naast een 'treinstation' het meest. In een dorpswinkel kristalliseert het dorpsleven zich uit. Je gaat naar de winkel met een doel: je haalt een boodschap (brood, groente, melk, een praatje) en je brengt een boodschap (een praatje over de familie, de straat, gisteravond). Daarom was de groentezaak van de familie Wolter en Mien Meijer ook geliefd, de herinnering aan hen leeft voort sinds zij er in 2001 mee ophielden. Op dezelfde vragenlijst hebben de inwoners echter ook aangegeven dat zij zich best zelf zonder winkel in Adorp kunnen redden en dat ze het geen bezwaar vinden om hun boodschappen van elders te moeten halen. Natuurlijk is het gemakkelijk om in je eigen dorp je boodschappen te kunnen halen, maar die winkel zal nooit de voordelen van een Aldi of een Albert Heijn kunnen geven. De bulk van de boodschappen wordt toch in Winsum, Bedum of Groningen gedaan. Uit het inwonersonderzoek bleek dat er potentiële ondernemers in Adorp zijn die een *landwinkel* of *boerenwinkel* als ondernemingsidee noemen. Het is

aan die ondernemer(s) om te bepalen of het in de opzet een nevenactiviteit wordt of dat er een hoofdkomen uit verworven moet worden. Vanuit het bovenlokale belang moet een nieuwe winkelactiviteit niet concurrerend zijn met de Attent in Sauwerd. De Attent zit in de opbouwfase en heeft mooie plannen om de ontmoetingsfunctie in de winkel te versterken. Op www.attent.nl staat de filosofie voor de buurtsuper als 'kloppend hart voor de lokale gemeenschap'. De supermarkt verschaft jonge mensen een werkervaringsplaats om daarna te kunnen doorstromen naar een betaalde baan. Er komen nu 10 tot 15 klanten uit Adorp naar de Attent, bij twee klanten in Adorp worden de boodschappen gratis bezorgd. Gun elkaar de klandizie en het succes – daar wordt in Sauwerd hard voor gewerkt.

De eerste kringloopwinkel van Nederland stond in Adorp, dat was *Goed genoeg* van de woonwerkgemeenschap Warkstee. De grote boerderij met bed & breakfast aan de Spoorlaan heet ter herinnering nog steeds Warkstee. Wie weet nog dat WARK stond voor Welzijns Krities Architecten Kollektief? Van 1974 tot 2004 werkte de Warkstee aan idealen van duurzaamheid en spiritualiteit in een sfeer van collectiviteit en solidariteit. De oprichters hebben Adorp destijds bewust gekozen als woonwerkplek, omdat Adorp meer dan andere dorpen in de omgeving een open en fris dorp was. Dat geldt nog steeds voor Adorp en daarom verwachten we dat de ambitie om een duurzaam dorp te worden op brede steun mag rekenen. Het concept van een duurzaam dorp kan alle kanten uitgaan: voedsel, energie, water, afval, sociaal, geld, tijd, mobiliteit. In Adorp kunt u de wereld verbeteren door te beginnen met duurzame energie.

Het inkopen, opwekken en leveren van duurzame energie kan rekenen op een ruime belangstelling in Adorp, de informatieavonden in het dorps huis Artharpe over dit onderwerp werden goed bezocht (januari 2013). Deze duurzaamheid sluit aan bij drie principes van de Trias Energetica: (1) beperk de energievraag (zuinig gedrag, isolatie toepassen, slimme meters, minder apparaten, geen sluipstroom), (2) gebruik duurzame energie (opgewekt door zon en wind, uit hout of aardwarmte), (3) maak efficiënt en schoon gebruik van fossiele brandstoffen (efficiënte apparatuur). Uit het inwonersonderzoek kwam naar voren dat tussen de 42 – 53% van de inwoners geen dak-, spouwmuur- en vloerisolatie toepassen om warmteverlies tegen te gaan (dak, vloer en spouwmuur zijn verantwoordelijk voor 95% van het warmteverlies). De terugverdientijd van isolerende

maatregelen wordt door de stijgende energieprijzen steeds korter. Op de eerste informatieavond is voorgerekend dat door een investering van € 10.000 in isolerende maatregelen de maandlasten voor energie € 100 lager uitvallen, ervan uitgaande dat de energieprijzen in de komende tien jaar met 6,8% zullen stijgen. Dat is een rendement van 8,5-9% in een terugverdientijd van 8,5 jaar. Daar kan geen spaarrente tegenop. Duurzaamheid is een goed principe en een slimme rekensom.

In Adorp zijn diverse woningen energiezuinig gebouwd en verbouwd. Excursies naar deze huizen en voorbeeldwoningen elders levert kennis en inspiratie op over duurzame materialen (leem, wol- en vlasdekens, houtvezelplaten) en duurzame technieken (warmteboiler, (zon)lichtpanelen, lage temperatuursverwarming, warmtewisselaars). Een *duurzame inspiratiewandeling* in Adorp kan tweejaarlijks worden gehouden. Interessant zijn ook woningen waar het afvalwater gezuiverd of het gebruik van drinkwater beperkt wordt. Stel inwoners in de gelegenheid ervaringen uit te wisselen en elkaar te informeren. Klussenbedrijven in Adorp kunnen zich scholen in het verduurzamen van woningen en de isolatiewerkzaamheden al dan niet in combinatie met zelfwerkzaamheid van de bewoners uitvoeren. De duurzaamheid zorgt voor lokale werkgelegenheid.

Pas als de woningen goed geïsoleerd zijn, worden (zon)lichtpanelen en zonneboilers interessant. Het is slim om de informatie over kwaliteit, techniek en financiering van lokale stroomopwekking samen te verzamelen en de kennis te delen. Het is goedkoper om panelen en boilers collectief in te kopen, waardoor de bereikbaarheid van decentrale energieopwekking voor iedereen dichterbij komt. Stel je voor dat over zeven jaar alle daken in Adorp zijn voorzien van (zon)lichtpanelen. Het dak van dorpshuis Artharpe biedt zich aan voor wie geen geschikt dak heeft. Ook de samenwerking met de boeren in het buitengebied moet gezocht worden, de boerenschuren hebben een enorm dakoppervlakte beschikbaar om overcapaciteit te produceren voor gebruikers in Adorp. De Vereniging voor Duurzame Landbouw *Stad en Ommelanden* heeft in december 2012 al een projectplan bij 'de provincie' ingediend.

De ambitie is dat de lokale energieopwekking met profijt voor iedereen plaatsvindt. Het profijt kan ook deels terugvloeien in een eigen leefbaarheidsfonds Adorp, waarmee nieuwe dorpsprojecten gefinancierd worden. Er zijn dorpen die windmolens met een interessant rendement exploiteren,

waarmee zitbanken en pleinen of gemeenschapshuizen worden. De Vereniging Dorpsbelangen fungeert het beste als aanjager van meer duurzame energie in Adorp. Denk goed na hoe duurzaamheid op de agenda's van de inwoners komt. Eerst een werkgroep Duurzaam Adorp oprichten, die informatie geeft, aan draagvlak werkt en een energiecoöperatie voorbereidt? Vrijzwevende mensen en ideeën kunnen het beste worden gebundeld in collectieve initiatieven en projectplannen met een goede onderbouwing. Zoek partners die nu ervaring opbouwen over lokale energieopwekking en sluit u aan bij het netwerk van duurzame dorpen. De prijs die door de provincie is ingesteld om het eerste energie – stroomneutrale dorp in (Noord-)Nederland te worden, lokt natuurlijk ook!

Er hangt een prijskaartje aan het isoleren van je huis en het zelf opwekken van stroom, niet iedereen heeft daarvoor de financiële middelen en huurders zijn afhankelijk van hun verhuurder. Als er ooit een energiecoöperatie in Adorp komt, zorg er dan voor dat mensen met een smalle beurs of zonder eigen woning ook kunnen participeren. verfraaid en verbouwd. Het is daarom lovenswaardig dat de provincie Groningen een pilot opzet voor het verstrekken van een duurzaamheidslening aan woningeigenaren. De lening is tussen € 2500 en € 15.000 tegen een laag rentepercentage en de lening wordt verstrekt met voorwaarden over de hoogte van het inkomen en een verlaging van de energie-index (de energielabels) en op basis van goedgekeurde offertes. De huurders zijn voorlopig afhankelijk van Woningstichting Wierden en Borgen, dat erop gericht is om de huurwoningen in de komende tien jaar zodanig te isoleren dat zij energielabel C hebben. Isolatie van de woning vindt nu standaard plaats bij mutaties en bestaat op dit moment uit het aanbrengen van dubbel glas, inmiddels hebben de meeste huurwoningen in Adorp dubbel glas. De Woningstichting maakt zich zorgen over de stijgende energiekosten voor de huurders. De financiële gezondheid van de corporaties in Nederland staat onder andere door het kabinetsbeleid onder druk, maar Woningstichting Wierden en Borgen geeft aan dat ze een gezonde en behoudende corporatie is. Niettemin stelt ze het groot onderhoud en de renovatie van haar huurwoningen uit, daaronder valt dus – helaas voor de nu nog ongeïsoleerde huurders - ook de dak- en vloerisolatie.

Wie nog een stap wil zetten, gaat groenten en vruchten biologisch verbouwen en zijn talenten en diensten en tijd ruilen. Ooit waren er twee volkstuincomplexen met vruchtbare gronden in Adorp. Uit

het inwonersonderzoek blijkt dat er hernieuwde belangstelling is voor moestuinieren. Dat sluit aan bij de trend om meer te willen weten over wat je eet en hoeveel je (be)weegt. Als het eigen erf daar geen ruimte voor biedt, moet er gezocht worden naar een geschikte lap grond. Oudere inwoners beschikken soms over een grote tuin die in ruil voor onderhoud beschikbaar kan worden gesteld. Het is niet onaardig bedoeld, maar misschien kan een deel van het voetbalveld ingericht worden als een dorpstuin? Een dorpstuin is bijvoorbeeld een coöperatie of vereniging die lokaal voedsel verbouwt voor haar leden. Niet iedereen hoeft te tuinieren om voedsel van de dorpstuinderij te mogen afnemen. Het is mogelijk voor een particulier huishouden of een restaurant om een groenteabonnement te nemen. Er staan genoeg voorbeelden op internet om u in het fenomeen 'dorpstuin' te verdiepen. Schoolkinderen kunnen helpen in de dorpstuin en ouderen kunnen zorgen voor kennisoverdracht over grondbewerking en geschikte rassen op de klei van Adorp. Misschien blijft er nog een stukje land over voor bijen en vlinders? Ook Adorp kan meer aan de biodiversiteit werken. Het Groninger Landschap is een gewilde partner waar het gaat om natuurontwikkeling. De stadjer die met een hink-stap-sprong van De Buitenplaats in het Reitdiepdal belandt, kan prettig in de dorpstuin van Adorp pauzeren voor thee met appeltaart. Zo komt de verbinding tussen de lokale voedselproductie en de hongerige Stad tot stand. Oogstbare landschappen leveren fruit, noten, groenten, vlees, huiden en wol op, zo kun je lokaal de food miles terugdringen. Daarom ook de ambitie om meer fruitbomen op geschikte plekken en in privétuinen te planten. Als het oogsttijd is, gaat u gewoon samen een 'jamsessie' houden...

Onderlinge dienstverlening komt in dorpen al eeuwenlang voor in de vorm van noaberschap: wederzijds dienstbetoon op basis van rechten en plichten. Met onderlinge burenhulp zit het in Adorp wel goed; de meeste mensen onderhouden goede contacten met hun buren en daarom is het vertrouwd om elkaar de huissleutel te geven en gereedschap te lenen. Deze hulp gebeurt met gesloten beurzen en wordt in natura (een bloemetje, een Groninger koek) of door de jaren heen met een wederdienst verrekend. Veel gemeenten en dorpen geven inhoud aan het *modern noaberschap*. Zo publiceert de gemeente Rijssen-Holt en elke maand op haar website ideeën, initiatieven en voorbeelden voor modern noaberschap. Ook de ouderenpool in het Groningse Zijldijk levert onderlinge hulp doordat dorpsbewoners als chauffeur samen met oudere dorpsbewoners

boodschappen doen of huisartsbezoeken afleggen. Het is een goed idee dat u de uitgangspunten van het modern noaberschap in een *manifest* vastlegt en verstrekt aan alle inwoners. Het manifest kan standaard in het informatiepakket voor nieuwkomers zitten. Voorbeelden van gouden regels zijn: we groeten elkaar, we praten met elkaar en niet over elkaar, we kijken naar elkaar om, we staan klaar voor elkaar. In zo'n cultuur kan de onderlinge burenhulp verder bloeien.

Het uitwisselen van diensten in een ruilkring gaat een stap verder en kan veel onbekende talenten in een dorp tot ontwikkeling brengen. Het idee is simpel: we ruilen wat jij voor mij kunt doen en ik voor jou: ik repareer jouw wollen sokken en jij rijdt mij heen en weer naar Groningen of ik geef jou pianoles en jij onderhoudt mijn tuin. Een aanbieder is ook vrager en beide personen denken na over wat ze kunnen (hun talenten) en wat de onderlinge ruilvoet is. Soms wordt de dienstverlening in een lokale munteenheid uitgedrukt (voor Adorp en Sauwerd bijvoorbeeld een *Ubbe*), maar het kan ook in tijdseenheden. Een ruilkring of een *timebank* dient zoveel duurzame doelen, dat het onmiddellijk gestart zou moeten worden in Adorp (en Sauwerd). Het repareren van spullen die anders weggegooid worden tegenover een dienstverlening aan huis en haard, spaart goederen en geld. Het brengt mensen onverwachts bij elkaar, waardoor het sociale kapitaal in de gemeenschap van een of twee dorpen groeit. Het devies is gewoon met de ruilkring te beginnen met een oproep op de website en in het Contactblad en dan gaat het vanzelf lopen. Als er daarnaast nog een afgeschermd stukje website is waarop mensen hun vraag en aanbod kunnen plaatsen, dan is de onderlinge dienstverlening zichtbaar en toegankelijk voor iedereen. Inwoners zonder internet kunnen in het 'internetcafé' van het dorpshuis de site raadplegen.

Het dorpshuis Artharpe biedt inwoners van Adorp ruimte om te sporten, te repeteren, voor een receptie te huren, kerkdiensten en manifestaties te houden, koffie te drinken, elkaar te ontmoeten, te vergaderen, wat niet eigenlijk? Het dorpshuis is in 1975 officieel als dorpshuis van start gegaan, maar het gebouw dateert van 1884. Het stichtingsbestuur van het dorpshuis is verantwoordelijk voor het beleid met betrekking tot de doelstelling, de activiteiten, het onderhoud en de exploitatie. Voor het dagelijks beheer zijn twee beheerders aangesteld. Het dorpshuis is dagelijks in gebruik, zowel overdag als 's avonds. De oude klaslokalen zijn verbouwd tot sportzaal voor de basisschool en de zaalsportverenigingen. Eigenlijk is het dorpshuis qua ruimte meer sporthuis dan dorpshuis. In het

kader van meer bewegen en gezonder ouder worden stemt dat overeen met wat alle inwoners nodig hebben. De sportvloer kan het aan dat er ook publieksgerichte activiteiten zijn, zoals de kerstmarkt, voorstellingen en concerten. Voor opslag van gymnastiekspullen, stoelen en muziekinstrumenten is voldoende ruimte. De ontmoetingsruimte kan verdeeld worden in twee zaaltjes, waarvan één is uitgerust met een bar grenzend aan de keuken. De zalen zijn recent opgeknapt en ogen fris en modern. De volgende opknapbeurt is voor de entree en de wc's van het dorps huis. Uit het inwonersonderzoek blijkt dat inwoners blij met het dorps huis zijn. Het valt in goede aarde dat de beheerders nieuwe initiatieven tentoonspreiden, zoals het samen eten. Niets dan lof voor uw streven, maar bedenk wel dat u daarmee een concurrentcollega van 't Witte Hoes wordt? Daarom kan het dorps huis de vernieuwing beter in niet-concurrerende activiteiten zoeken, we geven u een paar voorbeelden.

Ook in Adorp wonen 'zelfstandigen zonder personeel' (zzp'ers) die vanuit hun woning zakelijke werkzaamheden verrichten: dat zijn bijvoorbeeld vertalers, IT'ers, grafische vormgevers en webwinkeliers. Uit onderzoek blijkt dat deze professionals graag andere zzp'ers ontmoeten voor acquisitie van klanten, onderlinge (tijdelijke) samenwerking of het gemeenschappelijk organiseren van de zakelijke administratie. Het dorps huis kan een 'hub'-functie (hub = knooppunt) bieden voor deze inwoners uit Adorp en omstreken. Er is alleen koffie, thee en wifi nodig, de rest komt van de aanwezigen. Recent bood een basisschool in Nederland ruimte aan zo'n groep. Tijdens de werkdag verrichten de zzp'ers een tegenprestatie door iets voor de school en de leerlingen te doen. Zoiets kan ook in het dorps huis bij de gymnastiekles, de 55+ groep of het koersbal.

Ook kan het dorps huis een gezellige informele ochtend bieden aan mensen met een lichte beperking. Ouderen ondervinden steeds vaker last van dementie of andere hinderlijke ouderdomsziekten; we troffen deze ouderen ook in Adorp aan. Het is overheidsbeleid dat ouderen langer thuis moeten blijven wonen, maar dat huis moet dan geen gevangenis worden, ook niet voor de partner. Een ochtendwandeling met de partner kan naar het dorps huis leiden waar Agnes en Fransien gezellig koffie schenken en waar de krant (voor)gelezen wordt, muziek gespeeld en geluisterd wordt of een spelletje wordt gedaan. Hoe meer zielen, hoe meer vreugd. De kosten worden gedekt met de verkoop van de koffie en misschien wel met een klein bedrag vanuit de Wet maatschappelijke

ondersteuning (Wmo). De inwoners gaan hier vrijwillig naar toe en zijn volledig aansprakelijk voor hun gedrag, vergelijkbaar met als ze naar een horecagelegenheid gaan. De sjeu is dat het niet geïstitutionaliseerd is en lekker dichtbij in het eigen dorp.

Het laatste voorbeeld van een vernieuwing is in het kader van de sociaal-culturele activiteiten die het dorpshuis in zijn doelstelling heeft staan. Uit het inwonersonderzoek bleek dat een derde van de inwoners niet meer werkt of geen werk heeft (de anderen werken, studeren of leren nog). Bewegen houdt het lichaam en de geest lenig, maar het leren van nieuwe dingen stimuleert ook. Word daarom het dorpshuis van het levenslang leren. Op veel plaatsen in Nederland worden cursussen door een buurtacademie gegeven, wat niet zo academisch hoeft te zijn als het klinkt. Buurtgenoten kunnen vanuit hun deskundigheid een verhaal houden waar anderen bij gebaat zijn. Neem nou een docent die inwoners leert hoe je een goede presentatie houdt of een cv opstelt. Zulke cursussen helpen om de loopbaanvaardigheden te verbeteren. Vorming, ontwikkeling en verheffing zijn uit de tijd geraakte begrippen, dus bedenk daarom cursussen met een frisse naam. Wat dacht u trouwens van een cursus sociale media of Prezi door jonge inwoners of een cursus ondernemersvaardigheden voor die ruim dertig potentiële ondernemers?

Als het bestuur van Artharpe besluit om het dorpshuis te vernieuwen en te verbouwen, doet ze er goed aan om eerst na te denken over de functies die het dorpshuis heeft en kan hebben. Vervolgens hoort daar een Programma van Eisen (PvE) bij met activiteitenlijstjes, vlekkenplannen (een voorlopige schets waar welke activiteit plaatsvindt) en een berekening van de benodigde vierkante meters. Dat vormt de basis voor het herontwerp van een gebouw. Een goede architect helpt om het perspectief van de verschillende gebruikersgroepen te onderscheiden. Belangrijk is ook dat het dorpshuis een open uitstraling heeft. Het is erg leuk dat je door de grote ramen aan de voorkant de gymnastieklessen, het volksdansen en de muziekrepetitie kunt volgen. De gezellige activiteiten aan de zijkant van het dorpshuis kun je vanaf buiten niet zien. Voor deze activiteiten komt het dorpshuis niet uitnodigend over. Adorpers zijn aan deze situering gewend geraakt, maar als de gelegenheid zich voordoet zou u de indeling moeten omgooien. Maak letterlijk naar buiten zichtbaar hoe gezellig en warm het is – laat een knappe ontwerper daar maar eens op puzzelen. Verbouwen begint met een visie en een plan, daarna begint het bijstellen wel vanwege de euro's.

De huidige en potentiële ondernemers zijn al een paar keer genoemd. Hun bijdrage aan de leefbaarheid en aan voorzieningen in het bijzonder is niet gering. Het feit dat er een vakgarage, schildersbedrijf, bouw- en klussenbedrijf, interieurbouwer, horecaondernemer, kinderopvang en veehouders in en rond het dorp zijn, zal veel mensen deugd doen. Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en nemen van ons het werk over waar we geen vakmanschap in bezitten. Naast deze genoemde ondernemers zijn er achter veel voordeuren kleine (internet)ondernemingen gericht op zakelijke of persoonlijke dienstverlening. Niet alle ondernemers zijn nog lid van een ondernemersvereniging of middenstandsvereniging. Het is een goed idee als ondernemers van Sauwerd en Adorp zich oriënteren op een gemeenschappelijke belangenbehartiging en een versteviging van het onderlinge netwerk. Uiteraard horen daar ook de potentiële ondernemers en de zzp'ers bij. Wie ondernemer is, ontdekt u via de inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel. Uit de gesprekken bleek dat ondernemers in Adorp bereid zijn om het dorpsleven en activiteiten van het verenigingsleven te sponsoren, mits de relatie wederzijds is. U kunt niet een sponsorbedrag of een bijdrage in natura verwachten, als u vervolgens elders uw inkopen doet. Voor wat, hoort wat. Als de potentiële ondernemers diensten gaan leveren waar inwoners gelukkig van worden, is dat een ultieme bijdrage aan de leefbaarheid, zoals bijvoorbeeld verpleging of verzorging om langer thuis te wonen, een vervoersservice voor personen en goederen, ondernemers ten behoeve van duurzame energieopwekking.

Zo her en der in dit adviesrapport staan adviezen om de website van www.adorp.com dynamischer te maken. De website in zijn huidige vorm ziet er keurig uit en biedt de inwoners en buitenstaanders een goed beeld van het gemeenschapsleven en de activiteitenkalender in Adorp. Als inwoners ideeën of boodschappen kunnen achterlaten op een prikbord ('marktplaats') is er nog meer reden om de website dagelijks te raadplegen. De website wordt dan meer 'inter + actiever'. Met andere woorden, de website zorgt voor meer contact tussen mensen. Een team van webmasters kan regels opstellen voor hoe men zich moet gedragen en dat dagelijks controleren, dat is dan helaas ook zo.

In Adorp gebeurt veel. Als het om voorzieningen gaat, moet u vaker naar elkaar kijken wie wat wanneer waar organiseert. Leer van elkaar! Onderzoek of u zich voor die voorzieningen sterk maakt die **uitnodigend, passend, bereikbaar en toegankelijk** zijn.

6. Doe het zelf samen

Janet Appelhof is sinds 2006 de dorpencoördinator van de gemeente Winsum. Ze ondersteunt inwoners als zij de handen uit de mouwen steken en zelf plannen maken. "Coproductie is het sleutelwoord. Leefbaarheid komt tot stand in de samenwerking tussen burgers en de overheid. Zo is het vastgelegd in de Notitie Leefbaarheid". Eind 2012 ging de website www.dorpsidee.nl in de lucht om alle inwoners van de gemeente Winsum te prikkelen leuke dorpsideeën te geven. Met al die ideeën gaat de gemeente Winsum aan de slag om een dorpswerkwijzer te maken voor dorpen die een dorpsvisie willen opstellen. Ideeënman Johannes Nijmeijer gaf al een goede tip: "Maak pas een dorpsplan als je onderzocht hebt wat goed en minder goed in je dorp gaat. Versterk de zwakke punten met behulp van de goede punten. Dan is een toekomstvisie gebouwd op fundament." Waarvan akte!

U bent een ondernemend dorp en krijgt al heel wat voor elkaar. Uw organiserend vermogen is de competentie (de 'kunst') om samen met relevante belanghebbenden de leefbaarheid op een duurzame wijze in Adorp te behouden en te verbeteren⁴. Met 'belanghebbenden' worden de inwoners (burgers) van Adorp, de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties bedoeld. Op een 'duurzame wijze' aan Adorp werken verwijst naar het meerjarenperspectief, zodat volgende generaties inwoners in Adorp ten minste net zo prettig in Adorp kunnen wonen en leven als de huidige inwoners. Voor het organiserend vermogen zijn er drie invalshoeken: een persoonlijke, een relationele en een organisatorische invalshoek. Bij de persoonlijke invalshoek gaat het om vaardigheden om de inwoners te motiveren en te inspireren. Bij de relationele invalshoek hoe mensen van divers pluimage te verbinden en vertrouwen te kweken. Als laatste gaat het bij de organisatorische invalshoek om interne en externe communicatie en het zorgen voor transparantie. Vanuit deze drie invalshoeken krijgt u de adviezen over het organiserend vermogen voor Adorp en voor het bestuur van Dorpsbelangen in het bijzonder geïntegreerd aangeboden.

---

⁴ Naar: Kort (2005).

Het versterken van het organiserend vermogen in Adorp is een belangrijke ambitie in de dorpsvisie door

het meedoen van inwoners te stimuleren en te verbreden door samenwerking.

Het werkwoord organiseren is een actief werkwoord, het *doen* en *handelen* klinkt er in door. Dat past goed bij de doedemocratie' anno 2013. Daarin nemen burgers verantwoordelijkheid voor de leefbaarheid in hun directe leefomgeving, opdat de buurt weer van de mensen wordt⁵. Een recent kabinet zag de "ideale burger is iemand die in staat is zelf zaken te initiëren en te organiseren" (Veldheer e.a., 2012). In tijden van bezuinigingen is voor de overheid samenwerking met burgers een welkome aanvulling. Uit onderzoek blijkt dat hoe meer burgers betrokken zijn en binding hebben met de buurt, wijk of dorp, des te meer kans er is op zelfwerkzaamheid. Burgers worden door meer motieven gedreven om aan de slag te gaan: zo stimuleert eigenwoningbezit tot het schoonhouden van de omgeving en leidt pensionering vaak tot zinvolle tijdsbesteding in de buurt. Ook in Adorp is de betrokkenheid en de sociale binding in het dorp hoog. We durven zelfs te stellen dat de meeste inwoners van Adorp zich eigenlijk de 'eigenaar' van Adorp voelen: Het dorp dat zijn wij en wij doen graag de dingen op onze manier. Deze uitspraak is misschien wel de kern van de identiteit van Adorp. 'Wij' is meer als onderscheid naar buiten toe bedoeld (gemeente, andere dorpen) dan naar nieuwe inwoners. Nieuwe inwoners krijgen alle ruimte om zich het dorp eigen te maken en om snel bij de 'wij' te horen. Het leuke van Adorp is dat de 'wij' geen eenheidsworst is, zoals we al eerder schreven in hoofdstuk 4. Desalniettemin voelt u zich één met het dorp en daarom is de potentiële bereidheid ook zo hoog om mee te doen. 80% van de inwoners wil zich in besturen en buurtklussen uitleven. Als de ambities van de dorpsvisie goed vallen bij de inwoners, mag u ervan uitgaan dat velen van hen actief zullen bijdragen aan de uitvoering. Dat is een mooi vooruitzicht!

---

⁵ Lees wat het Sociaal en Cultureel Planbureau rapporteerde in 2012 over het nemen van verantwoordelijkheid door burgers (Veldheer e.a., 2012).

Tegelijkertijd mag u ook geen al te hoge verwachtingen hebben van de inzet van de inwoners. Anno 2012 gold al de 80-20-regel: 80% van de activiteiten wordt opgeknapt door 20% van de inwoners. Sommige inwoners hebben echt geen tijd, geen zin, voelen geen betrokkenheid om mee te doen of vinden dat het de taak van de overheid is om de leefbaarheid in Adorp goed te houden. Deze inwoners moet u respecteren in hun keuze of misschien kunnen ze door vrienden of buurtgenoten toch verleid worden voor een kleine bijdrage? Soms zien inwoners het werk niet liggen en moeten ze erop geattendeerd worden. Hoe minder tijd het vraagt, hoe groter de kans dat inwoners toch meedoen. Die 20% die nu zo actief is, kan zich tot doel stellen om nieuwe mensen bij de werkzaamheden te betrekken en hun vertrouwde kring eens wat uit te breiden. Dat is bovendien handig voor als er opvolgers nodig zijn. Maar als mensen echt niet willen meedoen, moet u zich niet storen aan deze houding. Iedereen is vrij om wel of niet mee te doen aan activiteiten in het dorp.

Voor het organiserend vermogen is het belangrijk om inwoners niet buiten te sluiten. Zorg ervoor dat iedereen geïnformeerd is over wat er gebeurt. Transparantie houdt in dat elke inwoner op de hoogte kan zijn van de activiteiten in het dorp. De website van Adorp en het Contactblad zijn daarbij aangewezen media. Daarnaast is het zinvol een e-mailbestand aan te leggen van alle huishoudens die lid zijn van Vereniging Dorpsbelangen Adorp (bijna iedereen!), zodat u een soort Adorp Alert kunt versturen om inwoners te attenderen op informatieve en inspraakavonden en doeactiviteiten.

U kunt Adorp beschouwen als een talentenbank. Inwoners hebben allerlei persoonlijke vaardigheden en competenties die ingezet kunnen worden voor Adorp. De ambitie is om de talenten van inwoners te kennen en aan te wenden voor het dorpsbelang. De een kan schrijven, de tweede kan organiseren, de derde kan rekenen, de vierde kan netwerken, de vijfde kan voor een goede sfeer zorgen, ga maar door. Speur als in een talentenjacht naar inwoners naar wat ze kunnen en willen doen voor Adorp, dat geeft u meer inzicht in het menselijk kapitaal in het dorp. Bedenk dat u straks leiders en trekkers voor nieuwe projecten nodig hebt. In de interviews werd een aantal keer gezegd dat jonge inwoners zich niet snel en uit zichzelf melden als vrijwilliger voor de jeugdsoos. Misschien moet u hen uitdrukkelijker uitnodigen en naar hun talenten vragen voor wat ze kunnen inzetten. Door jonge inwoners te instrueren of voor te doen hoe je een vergadering voorziet of een begroting maakt, ontwikkelen zij hun capaciteiten. Dat is een mooi neveneffect. De digitale community op de website

van Adorp is een handig medium om een zoekertje naar een specifiek talent te plaatsen. Daar kan ook een ideeënbus worden geplaatst, zodat er geen ideeën verloren gaan en mensen elkaar kunnen vinden en versterken om een idee tot uitvoering te brengen.

Het verenigingsleven maakt Adorp levendig. De inzet voor de verenigingen maakt een flink deel uit van het organiserend vermogen van Adorp. Het is belangrijk dat de besturen en actieve leden van de verenigingen, maar ook stichtingen, commissies, werkgroepen, etc. er zin in blijven houden om actief te blijven. Zoek naar activiteiten die haalbaar zijn en goed lukken, zodat de tevredenheid overheerst: “daar doen we het voor”. U doet het werk voor Adorp allemaal in uw vrije tijd, dan moet het ook goede resultaten opleveren en gezellig zijn om die dingen samen te doen. Adorp moet energie geven!

Als besturen vormt u eigenlijk een soort dorpskader. Voor het organiserend vermogen is het nodig dat het dorpskader deskundigheid bezit en voor continuïteit zorgt. Zoek elkaar daarom op, bijvoorbeeld op een jaarlijkse besturenavond met twee of drie onderwerpen waar u over wilt praten. Bespreek dan met elkaar hoe u de verenigingen vitaal houdt en omgaat met kwesties als ledenverlies of inactieve leden. We wezen u al op de mogelijkheid om te fuseren en daarmee het aanbod anders te organiseren, maar wel te behouden voor Adorp. U kunt ook met een ander bestuur van een vereniging praten over een verenigingskwestie; zo sprak het bestuur van VV Adorp met het bestuur van Dorpsbelangen over de toekomst van de voetbalvereniging. Doe dat vaker, u bevordert de onderlinge band en komt gemakkelijker tot samenwerking. Om opvolgers voor de diverse besturen te vinden kunt u een oproep op de website en in het Contactblad plaatsen of die meer dan dertig inwoners (die via de vragenlijst aangaven belangstelling te hebben voor een bestuur) zich willen melden. Elk bestuur kan zelf regelen hoe aspirant-bestuursleden ingewijd worden, maar nieuwe of jonge mensen zou u gezamenlijk kunnen leren wat besturen inhoudt: vergaderen, voorzitten, notuleren, begroten en boekhouden. Bied een korte training (bijvoorbeeld twee avonden) aan. Er zijn genoeg capabele docenten onder u die delen van die training voor hun rekening kunnen nemen. Voor het organiserend vermogen is het vormen van nieuw dorpskader noodzakelijk!

U weet in Adorp als geen ander dat u samen meer bereikt. Voor grote dorpsambities moet Adorp slim samenwerken met de gemeente, het onderwijs, de corporatie, de landschapsorganisatie en de provincie. Elke organisatie handelt vanuit haar eigen perspectief en eigen belangen, maar in een brede coalitie mag u optimistisch zijn over hoe uw eigen inbreng en deelname gewaarborgd is. Zo streeft de gemeente Winsum *coproductie* met haar burgers na. ‘Coproductie’ verwijst naar een participatieniveau waarin burger en overheid samen optrekken. De participatieladder heeft zes sporten⁶:

1. U krijgt informatie van de overheid (via een persoonlijke brief, de media)
2. U mag inspreken (via een inspraakprocedure, een enquête of monitor)
3. U wordt geconsulteerd (in een klankbordgroep of achterbanraadpleging)
4. U doet mee in een coproductie (gedeelde verantwoordelijkheid)
5. U neemt gedelegeerde taken op u (na consensus en onder voorwaarden)
6. U vormt het zelfbestuur (met taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden)

De eerste twee niveaus gaan over de informatieplicht van de overheid en het inspraakrecht van de burger. Vanaf niveau 3 bent u als burger actiever aanwezig om inhoud en koers te bepalen. Coproductie moet u zien als gedeelde verantwoordelijkheid voor een leefbare omgeving: u steekt de handen uit de mouwen en de gemeente doet wat u niet zelf kunt oplossen. Als burger moet u wel weten wat er van u verwacht wordt of hoever u mag gaan om zelf orde op zaken te stellen.

Toch denkt de gemeente Winsum ook al aan gedelegeerde taken, bijvoorbeeld als zij overweegt het groenonderhoud aan u over te dragen in ruil voor een dorpsbudget. De gemeente Winsum is zich aan het beraden hoe dat eruit moet zien, zeker nadat bijna de helft van de inwoners van Adorp aangaf daaraan te willen meewerken. Zou het ooit kunnen dat er voor Adorp één dorpsbudget komt, bestaande uit de jaarlijkse onderhoudsbudgetten en leefbaarheidssubsidies samen en dat de verdeling van deze gelden gedelegeerd wordt aan het dorp? Tenslotte biedt de dorpsvisie van Adorp

---

⁶ Via www.modellensite.nl, trefwoord ‘participatieladder’

straks een goed kader om te beslissen waar het geld naartoe moet om de leefbaarheid te verbeteren. Het is toekomstmuziek, maar niet ondenkbaar dat het ooit zo zal gaan.

De Vereniging Dorpsbelangen Adorp heeft nu een jaarlijkse begroting van € 1500,- samengesteld uit een gemeentelijke waarderingssubsidie en de ledencontributie. Jaarlijks worden dorpsactiviteiten zoals de kerstmarkt gesubsidieerd, ook kan een noodlijdende verenigingen of stichting vragen om financiële ondersteuning. Het gaat om kleine bedragen tot maximaal € 250. De ambities uit de dorpsvisie kunnen niet met het kleine budget van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp worden gefinancierd. De praktijk van de gemeente Hoogezand-Sappemeer is dat zij haar wijken en dorpen een jaarlijks budget geeft, dat wel € 28.000 kan bedragen. Een wijkbewonersorganisatie moet op basis van een geaccordeerd wijkontwikkelingsplan het geld besteden aan projecten en wijkactiviteiten. Zoiets zou op termijn ook denkbaar zijn voor Adorp. Het bestuur van Dorpsbelangen Adorp zou samen met de gemeente eerst kunnen inventariseren wat nu het totaal is van de onderhoudsbudgetten en leefbaarheidssubsidies voor Adorp – voor fysiek onderhoud aan straten verlichting, groen of aan verenigingen, stichtingen, projecten. Daarna zouden bestuur en gemeente kunnen nadenken en oefenen hoe zij het dorpsbudget verantwoord kunnen verdelen. Nogmaals, het is toekomstmuziek, maar men kan zich alvast voorbereiden. Misschien moet er in Adorp een dorpsraad komen met een democratische legitimatie om het budget te verdelen. Hoe dat zou moeten, kunt u voorleggen in het dorpenoverleg van de gemeente Winsum of aan de Vereniging Groninger Dorpen, want het speelt ook in veel andere dorpen en gemeenten in Nederland.

Delegeren gaat al in de richting van zelfbestuur, wat de opperste vorm van burgerparticipatie is. Je komt zelfbestuur tegen in een zogenaamde dorpsonderneming (omdat het is overgewaaid uit het Verenigd Koninkrijk ook wel ‘community enterprise’ of ‘development trusts’ genoemd). Een dorpsonderneming dient commerciële en maatschappelijke doeleinden. Uit de winst worden de maatschappelijke doeleinden gefinancierd: inwoners besturen de organisatie, huren beroepskrachten in en genereren werk voor mensen uit het dorp of de wijk. In Nederland experimenteren 14 wijken de komende drie jaar met deze bijzondere vorm van zelforganisatie. Houd de eindresultaten in de gaten via www.bewonersbedrijven.nl, want misschien is dit de toekomst. Maar hoe hoog de participatie van de inwoners ook is, er zullen altijd situaties of problemen zijn die

vragen om een professionele aanpak van buitenaf. Het is goed om die beperkingen te kennen en dat pleit des te meer voor een brede coalitie met andere partijen.

De complimenten voor u als bestuur van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp, omdat u op een hoog participatieniveau zit: u heeft de leiding genomen om een dorpsvisie voor Adorp op te stellen. Vanuit de gemeentelijke en bestuurlijke context wordt u deze leiding van harte gegund, maar wethouders en ambtenaren stellen wel voorwaarden aan uw visie- en planvorming en uitvoeringspraktijk. Zij zullen uw dorpsdocumenten en uw activiteiten zeker gaan toetsen aan burgerrechten, de regels van het overheidsbestuur en het staande overheidsbeleid. Dat staat hun waardering voor uw inspanningen niet in de weg, ook de gemeentelijke organisatie realiseert zich dat burgers mondig zijn en mee willen denken en doen (met de nadruk op *doen*). In de Notitie Leefbaarheid (2010) wordt aangegeven dat het verbeteren van de leefbaarheid een zaak is van burgers en gemeente samen. Met andere woorden, uw organiserend vermogen is zowel voor u als de gemeente Winsum een hele uitdaging. Vooral voor de periode nadat de dorpsvisie klaar is, wat gaat u dan doen?

Wij adviseren u als bestuur kort en praktisch over uw organiserend vermogen aan de hand van vier werkwoorden: *motiveren, handelen, verbinden en beschouwen*. Uw bestuur beschikt door de eigen professionele werkzaamheden over inzicht, kennis en vaardigheden hoe je beleid maakt en tot uitvoering brengt. Het is verleidelijk om een dorp te willen managen als een bedrijf, maar daarvoor ontbreekt het u en het dorp aan een hiërarchische gezagsstructuur. Als bestuurders bent u overgeleverd aan de goede wil van uw mede-inwoners, die u moet zien te mobiliseren voor de goede zaak. U zult merken dat we u een belangrijke rol toedichten, omdat u niet alleen een platform voor de dorpsbelangen bent, maar ook als een vliegwiel of motor fungeert. Onderschat uw (voorbeeld)functie in en voor het dorpsleven niet.

Het eerste werkwoord is *motiveren*. U heeft als bestuur de taak op u genomen om een dorpsvisie te ontwikkelen. In hoofdstuk 2 kreeg u het advies om voor het opstellen van de dorpsvisie een projectgroep in te stellen en uzelf als opdrachtgever te beschouwen. Om tot een dorpsvisie te komen heeft u het inwonersonderzoek en de procesbegeleiding uitbesteed aan anderen. Als de dorpsvisie van Adorp is vastgesteld, bent u het bestuur dat de uitvoering in gang zet. U kunt de dorpsvisie met

al haar mooie ambities niet over de schutting van inwoners gooien of in een archiefmap stoppen. Er wordt van u verwacht dat u partijen inspireert en motiveert om mee te doen. Velen prijzen u om uw enthousiaste inzet en om wat u bereikt, dus maak van elke gelegenheid gebruik om de ambities van de dorpsvisie positief onder de aandacht te brengen. Zoek naar manieren om inwoners te mobiliseren – wat kunnen kinderen, ouderen, ondernemers, jongeren, gepensioneerden, mannen, boeren, klaverjassers, grunnegeers, vrouwen etc. specifiek bijdragen? Verzamel voorbeelden van initiatieven in andere dorpen en geef deze door. Motiveer anderen om korte impressies op de website en het Contactblad te geven wat er in een jaar gebeurt voor de leefbaarheid naast alle andere leuke (verenigings)activiteiten in Adorp. Want het moet zichtbaar worden dat Adorp het Beter maakt. De uitvoering van de dorpsvisie zal veel van uw aandacht vragen; denk daarom goed na over wat uw kerntaken en -activiteiten zijn. Misschien kunt u sommige dorpsbelangen delegeren aan een commissie, werkgroep of vereniging? Zet de opvolging jaarlijks op de agenda, want het is belangrijk om tijdig gemotiveerde en competente opvolgers te vinden en in de komende jaren op te leiden.

Het *handelen* is het (doen) uitvoeren van de ambities van de dorpsvisie in concrete activiteiten. Hoe komt u aan die activiteiten? Wat doet u en wat doen anderen? Wij adviseren om jaarlijks een ‘dorpscongres’ te houden waar Adorpers de stand van zaken in het dorp doornemen en activiteiten bedenken. U als bestuur levert de voorzitter voor dit ‘congres’. Alle besturen van verenigingen, commissies, werkgroepen, collectieven, ondernemers, actievelingen zijn uitgenodigd en hebben alvast nagedacht over wat zij (bijvoorbeeld in het kader van hun vereniging) het komende jaar kunnen bijdragen aan de leefbaarheid van Adorp. Het resultaat van een dorpscongres is een soort jaar- of activiteitenplan voor wat iedereen gaat doen en dat u op de website publiceert. Vervolgens gaat iedereen zijns weegs en aan de slag! Individuele bijdragen zijn net zo welkom als collectieve werkzaamheden (in verenigingen etc.). Leg geen eisen op aan de uitvoering, laat het open en flexibel zijn, zodat inwoners hun eigen invulling en bijdrage kunnen toevoegen. De bereidheid om mee te blijven doen is sterker als inwoners meer hun ‘smoel’ aan Adorp kunnen geven. Reik op het jaarlijkse dorpscongres de *Adorp maakt het Beter*-prijs uit voor de mooiste activiteit van het afgelopen jaar.

U heeft een duidelijke visie welke ambities u belangrijk vindt voor de leefbaarheid in Adorp en u stimuleert dat meer partijen zich aan die ambities verbinden en samenwerken. Als bestuur kent u bijna het hele dorp en u weet welke inwoners zich waar wel of niet voor inzetten. De actieve Adorpers zijn vaak alleen voor hun eigen vereniging actief. Roep ze op en knoop ze aan elkaar om meer en vaker samen te werken. ‘Spot’ ook inwoners die zich voor het eerst willen inzetten voor Adorp en breng ze in contact met andere inwoners. Het vereist een goed relatienetwerk om burgers, besturen van andere dorpen, bedrijven, overheid en maatschappelijke organisaties bijeen te brengen. Zo’n vitale coalitie kan uit uw netwerken en die van medebesturen worden geboren. U heeft een goede relatie met de gemeente Winsum, die u en Adorp ruimte biedt voor meer participatie en aanstuurt op een effectieve coproductie. Als mensen effectief samenwerken, komt dat door drie dingen: (1) een helder doel en dito projectplan over wat bereikt moet worden, (2) een duidelijk beeld van wat iedereen kan bijdragen (3) plichtsbesef en verantwoordelijkheidsgevoel. Mensen moeten zakelijk op elkaar kunnen rekenen, maar er moet ook creativiteit zijn en een *flow* ontstaan. Werk daarom als bestuur samen met leuke, geïnspireerde, optimistische, vernieuwende mensen – dat past bij u en brengt u verder.

Het beschouwen houdt in dat u voortdurend kijkt en ziet hoe langs duurzame lijnen in Adorp de ambities uit de dorpsvisie geleidelijk gerealiseerd en nieuwe ambities ontwikkeld worden. Het dorpscongres is het jaarlijkse moment waarop u ziet hoe dat gaat. Maar tussentijds kunt u door individuele inwoners, werkgroepen, initiatiefgroepen, besturen van andere dorpsverenigingen, de dorpencoördinator ook geïnformeerd worden. Verdeel die verantwoordelijkheid onder alle bestuursleden van Dorpsbelangen Adorp, dat verhoogt intern de betrokkenheid bij de uitvoering van de dorpsvisie. U reflecteert samen op deze stand van zaken: gaat het goed met Adorp? Ontbreekt er iets? Wie wil en kan wat (anders) doen voor Adorp? Hebben we iets te vieren? U bespreekt deze beschouwingen ook jaarlijks op uw eigen jaarvergadering van de Vereniging Dorpsbelangen Adorp. Ook daar heeft u een moment om nieuwe ideeën te lanceren of suggesties van inwoners op te pikken. Plan deze jaarvergadering een half jaar voor het dorpscongres, zodat u halfjaarlijks een groot ‘evenement’ hebt. Maak ook de jaarvergadering zo aantrekkelijk dat er veel inwoners bij willen zijn.

Publiceer (gedeelten van) de verslagen van uw vergaderingen op de website en in het Contactblad. Een inwonersonderzoek zoals dat uit 2012 kunt u vijfjaarlijks herhalen om een indicatie te krijgen voor de tevredenheid over het wonen, de voorzieningen, de sociale binding en de inzet voor Adorp. Dan is er vast weer een groep studenten die u bij dit onderzoek wil ondersteunen.

U wilt als bestuur ambities en plannen in concrete resultaten (doen) omzetten. Dat vraagt een meer dan gewone betrokkenheid bij Adorp voor een langere periode. U bent een belangrijke motor in het organiserend vermogen van Adorp door **het meedoen van inwoners te stimuleren en te verbreden door samenwerking.**

Hou vol en tank regelmatig bij door zelf inspiratie elders op te doen. U gaat samen een uitdagende tijd tegemoet. Geniet ervan!

Bronnen

Hospers, G.J., N. Reverda (2012). *Krimp, het nieuwe denken. Bevolkingsdaling in theorie en praktijk*. Boom Lemma Uitgeverij.

Gardenier, J.D. (2012). *Rijk met kleine dorpen: een sociologische studie naar het platteland van Noord-Groningen*. Assen: Van Gorcum.

Kort, M. (2005) *Organiseren van samenwerking: stedelijke vernieuwing en organiserend vermogen*. Assen: Van Gorcum.

Gemeente Winsum (2010). *Notitie Leefbaarheid*. Geraadpleegd op 12 januari 2013, via www.decentrale.regelgeving.overheid.nl/.

Rozema, J. (2013). *Adorp 2012. Hoe waarderen inwoners van Adorp hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Steel, Carolyn (2011). *De hongerige stad. Hoe voedsel ons leven vormt*. Rotterdam: NAI Uitgevers.

Veldheer, V., J. Jonker, L. van Noije, C. Vrooman (2012). *Een beroep op de burger. Minder verzorgingsstaat, meer eigen verantwoordelijkheid*. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag

Westerink, B. (2002). *Zuiderstraat 5. Twintig eeuwen wonen op een wierde*. Bedum: Uitgeverij Profiel.

Websites als www.bewonersbedrijven.nl, www.zijldijk.eu, www.houwerzijl-online.nl, www.nieuw-balinge.eu, www.tjuchem.net, www.rijssen-holten.nl

Eerdere dorpsonderzoeken: zie ook www.hanze.nl/dorpsonderzoeken

Rozema, J. (2012). *Westerbroek 2012. Hoe waarderen inwoners van Westerbroek hun leefomgeving?* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2012). *Westerbroek 2012 – 2022. Adviezen voor een nieuwe dorpsvisie.* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Tjeerdsma, A. (2012) *Samenleven in Vierhuizen. Advies voor Vierhuizen.* Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2012). *Nieuw-Balinge anno 2012. Hoe waarderen inwoners van Nieuw-Balinge hun leefomgeving?* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. (2012). *Veur en deur ons saomen. Advies voor Nieuw-Balinge.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Tjeerdsma, A. (2012) *Tjuchem redt zich wel. Advies voor Tjuchem.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. en A. Tjeerdsma (2011). *Niehove anno 2011. Hoe waarderen inwoners van Niehove hun leefomgeving?* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J. en A. Tjeerdsma (2011). *Rustig blijven wonen in Niehove. Advies voor Niehove 3.0.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Rozema, J., O. Buiten, J.A. van den Berg (2011). *Samen mooi wonen in Houwerzijl. Adviezen voor Houwerzijl 2025.* Kenniscentrum Gebiedsontwikkeling NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

Colofon

Uitgave

Hanzehogeschool Groningen
Kenniscentrum NoorderRuimte
Zernikeplein 11
9747AS Groningen
www.noorderruimte.nl

Fotografie

Jannie Rozema

©2013, Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen

Alles uit deze publicatie mag worden gebruikt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum NoorderRuimte en de schrijvers, mits u aan bronvermelding doet :

Rozema, J. en M.S. Bovenhoff (2013). *Adorp maakt het Beter. Adviezen voor een dorpsvisie*. Kenniscentrum NoorderRuimte, Hanzehogeschool Groningen.

NoorderRuimte